

NOTITIE

Onderwerp Aanvulling MER Zaans Pijl
Project Zaans Pijl
Opdrachtgever Paulowna Beheer BV
Projectcode WM9-1
Status Definitief 02
Datum 24 november 2017
Referentie WM9-1/17-017.630
Auteur(s) ir. W.B. Roosen

Gecontroleerd door mr. W.J. Maris
Goedgekeurd door mr. W.J. Maris
Paraaf

Bijlage(n) Ecologische verbinding Watering, Witteveen+Bos, d.d. 17 november 2017
 Toetsingsadvies Cmer milieueffectrapport Zaans Pijl, d.d. 19 oktober 2017
 Natuuronderzoek 'Brokking', Eco Logisch, d.d. 6 september 2017

Aan Gemeente Zaanstad M. Visser
Kopie

1 AANVULLING MER

Het Milieueffectrapport (MER) Zaans Pijl is een bijlage bij het bestemmingsplan Zaans Pijl. Met de terinzagelegging van dat ontwerp-plan is de Commissie voor de milieueffectrapportage (Cmer) advies gevraagd over het MER. Bij advies van 19 oktober (bijlage II bij deze notitie) heeft de Cmer geadviseerd een aanvulling op het MER op te stellen.

Deze notitie bevat de aanvulling op het MER en volgt qua opbouw de onderwerpen waarop de Cmer conform haar advies een aanvulling essentieel acht, te weten: referentiesituatie, functioneren ecologische verbinding, ambities gemeente, uitwerken alternatieven (te relateren aan negatieve effectscores), NNN-netwerk en beschermde soorten. De adviezen van de Cmer zijn in kaders in de onderstaande tekst weergegeven.

2 REFERENTIESITUATIE

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER de effecten voor geluid en verkeer ook af te zetten tegen een referentiesituatie gebaseerd op de situatie dat de veevoederfabriek niet meer terugkeert. Zo kan naast de formeel planologisch-juridische referentie ook de feitelijke huidige situatie als referentie worden uitgewerkt om inzicht te geven in de effecten van het plan.

In het MER is bij de bepaling van de effecten voor geluid en verkeer uitgegaan van een referentiesituatie waarin het vigerende bestemmingsplan maximaal wordt ingevuld: een actieve veevoederfabriek. De Cmer adviseert ook de effecten voor geluid en verkeer af te zetten tegen de situatie dat de veevoederfabriek niet meer terugkeert. Dit komt neer op het hanteren van de huidige feitelijke situatie (leegstand) als referentie.

Toelichting uitgangspunt MER

Volgens de rechtspraak is de m.e.r.-referentiesituatie de huidige situatie met de autonome ontwikkelingen van de onderzochte aspecten in het studiegebied, ervan uitgaand dat de voorgenomen activiteit niet gerealiseerd wordt. Oftewel: de situatie dat de woningbouwontwikkeling niet wordt gerealiseerd.

De autonome ontwikkeling (zonder woningbouw) heeft tot gevolg dat de gronden zullen worden gebruikt ten behoeve van bedrijfsactiviteiten, vergelijkbaar met de inrichting voor veevoerders die hier voorheen gevestigd was, althans voor bedrijvigheid tot een milieucategorie 3.1, zoals toegestaan op grond van het huidige bestemmingsplan Bedrijventerrein Noorderveld. In het MER werden de verkeersbewegingen van de inrichting zoals die hier voorheen gevestigd was (en waarvoor in 1994 een milieuvergunning is verleend voor een inrichting voor het samenstellen van mengvoerders uit diverse meelsoorten alsmede de opslag en het transport daarvan in bulk) representatief geacht qua verkeersbewegingen voor een inrichting die is toegestaan op grond van het bestemmingsplan Bedrijventerrein Noorderveld. Denk bijvoorbeeld aan een scheepswerf of een transportbedrijf.

Naar aanleiding van het advies van de Cmer wordt hierbij ook inzichtelijk gemaakt wat de effecten zijn ten aanzien van verkeer en geluid van het woningbouwplan, in vergelijking met de huidige situatie (beperkte opslag).

Uit onderzoek door Goudappel Coffeng¹ blijkt over de verkeersbewegingen het volgende:

Tabel 2.1 Inschatting van de maximale verkeersbewegingen (per dag) van de voorgenomen activiteit

	Feitelijke situatie (inactieve veevoederfabriek)	Referentiesituatie (vergelijkbaar met actieve veevoederfabriek)	Plansituatie (180 woningen)
bestaande verkeersbewegingen in studiegebied	638	(maximaal ²) 638	(maximaal) 638
verkeersbewegingen afkomstig van Brokking- locatie daarbovenop	onbekend, maar is een te verwaarlozen aandeel van de bestaande verkeersbewegingen in het studiegebied	1.840	1.638

¹ Verkeerskundig onderzoek ontwikkeling Brokkinglocatie, Goudappel Coffeng, 16 juni 2017

² Dit aantal verkeersbewegingen is afkomstig uit de huidige (feitelijke) situatie, waarbij er beperkte bedrijfsactiviteiten plaatsvinden in het plangebied. Bij een invulling met de planologische situatie (veevoederfabriek volop in bedrijf) en de plansituatie (180 woningen) is er voor deze beperkte bedrijfsactiviteiten geen plek. Het ligt dus voor de hand dat dit aantal van 638 verkeersbewegingen lager zal zijn in de plansituatie.

Het aandeel van de Brokking locatie in de waargenomen verkeersbewegingen in de bestaande, feitelijke situatie is onbekend, maar gezien de huidige feitelijke invulling van het terrein zal dat zeer beperkt zijn (in ieder geval minder dan 50). Afgezet tegen de plansituatie van 180 woningen moge het duidelijk zijn dat dit een negatief effect is: 1.638 verkeersbewegingen is meer dan circa 50. Dit zal ook leiden tot een negatief effect op het aspect geluid: in vergelijking met de huidige situatie zal de plansituatie meer geluid genereren.

Conform het vigerende bestemmingsplan is een categorie 3.1 bedrijf (bijvoorbeeld transport, scheepstimmerbedrijf) op de locatie toegestaan. Dit is de autonome ontwikkeling. Op grond van deze referentiesituatie, zijn de gevolgen voor geluid en verkeer vergelijkbaar met die van een veevoederfabriek.

3 FUNCTIONEREN VAN DE ECOLOGISCHE VERBINDING (EVZ)

De Commissie adviseert in een aanvulling het functioneren van de ecologische verbinding in de huidige situatie te beschrijven⁹. Onderzoek vervolgens de versturende effecten vanuit het toekomstige woongebied, de toename van de barrièrewerking door de weg en het effect van de fysieke inpassing van het deelplan 'De Tuin'. Pas op basis van deze informatie de effect-scores uit het MER aan.

In het MER is ervan uitgegaan dat de gemeente Zaanstad bezig is met de realisatie van een ecologische verbindingszone via de Watering door Wormerveer voor de wenselijke migratie tussen het Guisveld en het Natura 2000-gebied 'Wormer- en Jisperveld' aan de overzijde van de Zaan. Het betreft een beleidsvoornemen dat is opgenomen in de Ruimtelijke Structuurvisie Zichtbaar Zaans 2020 ('RSV'): het idee is om brede natuurvriendelijke oevers te maken, kleine rieteilanden en bredere sloten te creëren en slootkanten natuurvriendelijk te beheren. Een en ander volgt uit het onderzoek 'Zaanstad verbindt natuurgebieden' van Eelerwoude van 17 augustus 2010 (tevens bijlage bij het Bestemmingsplan). Omdat het gaat om een beleidsvoornemen is in het MER onderzocht hoe het plan Zaans Pijl bij kan dragen aan dit voornemen.

De Cmer geeft aan dat in een aanvulling op het MER ook beschreven moet worden hoe de ecologische verbinding in de huidige situatie functioneert. Dat kan vervolgens afgezet worden tegen de effecten die het plan Zaans pijl, met name deelplan 'De Tuin', daarop heeft, waarna effectscores op basis van deze informatie kunnen worden aangepast.

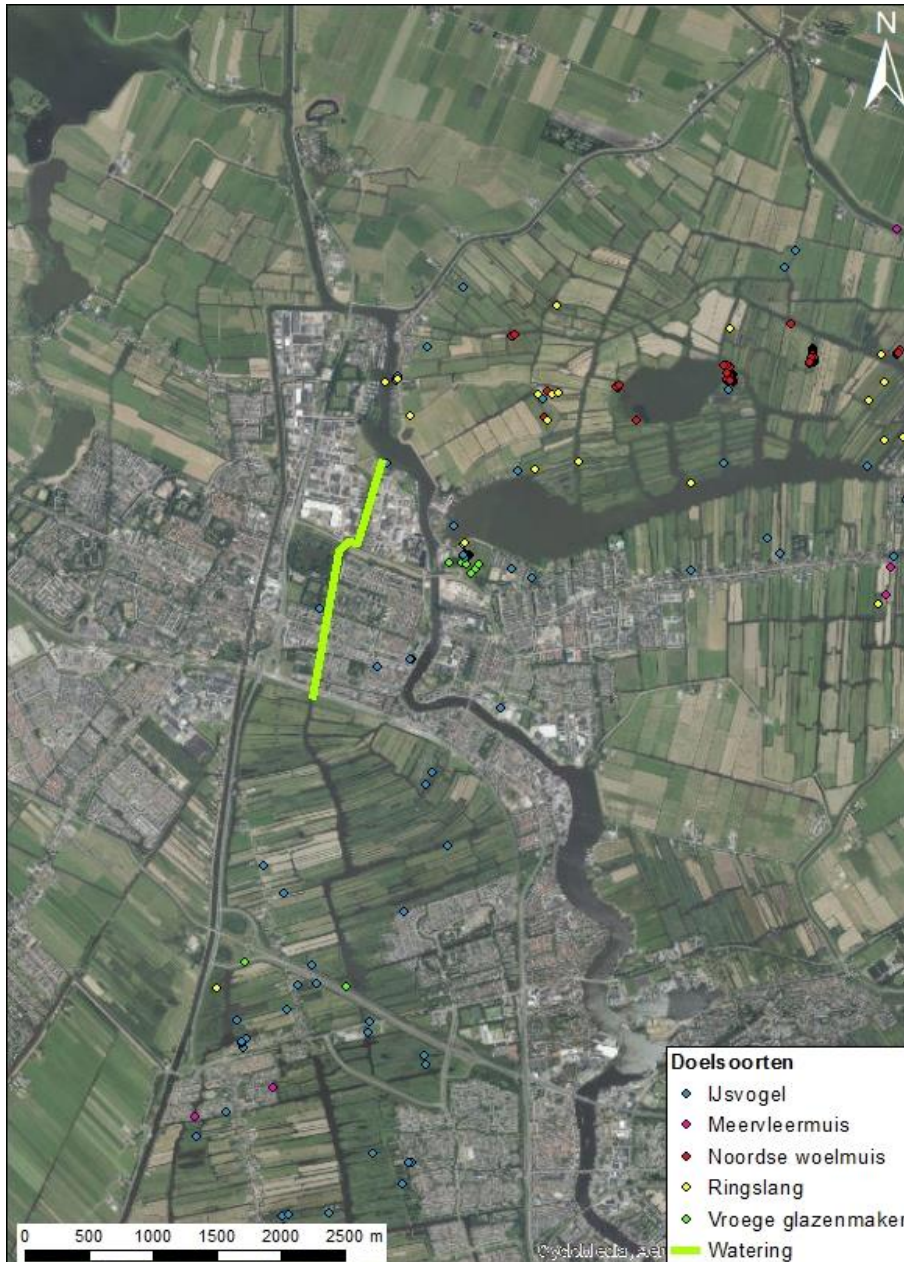
Deze beschrijving van de huidige situatie, het ontwerp van Eelerwoude (dat niet is uitgevoerd voor dit deel van het plangebied) en de effecten zijn opgenomen in **bijlage I** van deze notitie¹. Hieronder volgen de conclusies daaruit.

Huidige ecologische verbinding

De Watering (zie afbeelding 1.1.) biedt een natuurlijk geleidend element voor ecologische verbindingen. Deze verbindingen hebben momenteel echter ook een groot aantal obstakels voor flora en fauna. Harde oeverbeschoeiing, bruggen, geen natuurvriendelijke oevers, verlichting en verstoring zorgen voor veel soorten voor onoverbrugbare knelpunten. In de huidige situaties zijn (de meeste van) deze knelpunten nog niet opgelost en is de ecologische verbinding slechts beperkt bruikbaar. Het grootste deel van Watering is aangelegd, maar nog niet alle knelpunten zijn opgelost. Deelgebied 1 ter plaatse van de locatie Zaans Pijl is niet aangelegd.

¹ Functioneren ecologische verbinding Watering,, Witteveen+Bos, 10 november 2017

Afbeelding 3.1 Ligging Watering en voorkomen van doelsoorten

Voor de ecologische verbinding de Watering zijn doelsoorten bepaald, zoals beschreven door Eelerwoude in 2010, de RSV en beschreven in de bijlage bij de toelichting bij het vigerende bestemmingsplan Bedrijventerrein Noorderveld 2013, dit zijn de kritische soorten waarvoor de verbinding is bedoeld. De verbinding dient als overgang tussen de twee Natuur 2000-gebieden, voor deze vijf doelsoorten is de verbinding noodzakelijk om van het ene gebied naar het andere gebied te komen. Voor andere soorten vormt het gehele stedelijke gebied van Wormerveer géén barrière. Zodra de doelsoorten gebruik maken van de verbinding is deze gelijk geschikt voor overige soorten. De doelsoorten zijn:

- Noordse woelmuis;
- Ringslang;
- Meervleermuis;
- Vroege glazenmaker;
- IJsvogel.

Er is juist voor deze soorten gekozen omdat deze momenteel moeilijk of niet kunnen uitwisselen door de aanwezigheid van de bebouwing.

Functioneren huidige verbinding

De huidige verbinding Watering functioneert nog niet als een optimale verbinding voor de doelsoorten. Ook is van de doelsoorten alleen de noordse woelmuis in het plangebied Zaans Pijl aangetroffen. Ringslang, meervleermuis, vroeg glazenmaker en ijsvogel komen nu niet voor in het plangebied Zaans Pijl. Hieronder zijn de bevindingen samengevat in tabel 1.1.

Tabel 3.1 Samenvatting doelsoorten

Doelsoort	Geschiktheid huidige verbinding	Knelpunten
noordse woelmuis	-	te weinig geleidende structuren langs de verbinding en te weinig geschikt leefgebied (stapstenen) langs de verbinding
ringslang	-	te weinig geleidende structuren langs de verbinding en te weinig geschikt leefgebied (stapstenen) langs de verbinding
meervleermuis	+/-	verlichting ter plaatse van de onderdoorgangen
vroege glazenmaker	-	te weinig geleidende structuren langs de verbinding en te weinig geschikt leefgebied (stapstenen) langs de verbinding
ijsvogel	+/-	te weinig geschikt leefgebied langs de verbinding

Verstoring van verbinding door plan Zaans Pijl (met name 'De Tuin')

Het deelgebied de Tuin wordt gerealiseerd direct ten westen van het fabriekspand ter plaatse van de ruigtezone die in het verlengde ligt van de beoogde EVZ de Watering tussen de Noorddijk en de Ned Benedictweg (zie afbeelding 3.2).

Afbeelding 3.2 Huidige situatie met daarin de contour van "De Tuin" (rood) weergegeven

In het ontwerp van de EVZ in Rapport EcoZone Watering¹, zoals dit nog niet is uitgevoerd, is ter plaatse van de Tuin een brede watergang voorzien met aangrenzende eilandjes (zie afbeelding 3.3) als belangrijkste verbinding tussen de oevers van de Zaan met de rietlanden ten zuiden van de Noorddijk en de EVZ verder landinwaarts. Als gevolg van de aanleg van de Tuin is de verbinding in en rechte lijn tussen de EVZ en de Zaan niet mogelijk en dient deze te worden verplaatst om de verbinding in stand te houden en te verbeteren.

Afbeelding 3.3 Voorgestelde inrichting noordelijke deel EVZ Watering met contour van 'De Tuin' (rood)

¹ "Ecozone Watering", Eelerwoude , 5 november 2012, pagina 15 van 37 tav Deelgebied 1

In de plannen voor de aanleg van de Zaanse Pijl is rekening gehouden met het omleggen van deze verbinding langs de grenzen van het gebied waarin De Tuin wordt aangelegd. Zoals afbeelding 3.4 toont worden langs de grens van De Tuin moeraseilandjes aangelegd die de nieuwe verbinding zullen vormen tussen de rietlanden langs de zuidzijde van de Noorddijk en de oevers van de Zaan. De voorziene verbinding uit het Rapport EcoZone Watering wordt hiermee dus gerealiseerd, maar verschuift circa 100 m in westelijke richting. De aanleg van de Tuin heeft verder geen gevolgen voor het meer westelijke gelegen deel van de polder.

Afbeelding 3.4 Voorgestelde inrichting noordelijke deel EVZ Watering binnen Zaanse Pijl

Het verschuiven van de verbinding tussen de oevers van de Zaan en de rietlanden ten zuiden van de Noorddijk in westelijke richting heeft geen negatieve effecten op de werking van de verbinding. De verbinding sluit nog steeds goed aan op de rietlanden. Bovendien ontstaat een bredere watergang en worden plas-draslandjes en de flauwe oevers aangelegd, deze zijn niet aanwezig in de huidige situatie. De enige barrière in dit noordelijke deel van de huidige verbinding wordt gevormd door de Noorddijk. Dit was echter ook geval bij een verbinding ter plaatse van de Tuin. Zodoende zijn de effecten van het verschuiven van de verbinding nihil.

De voorziene inrichting van de verbinding door de polder, door middel van de met riet begroeide eilandjes die een lint vormen door het poldertje tussen de oevers van de Zaan en de rietlanden langs de Noorddijk, wordt optimaal voor de doelsoorten van de EVZ Watering.

Ten aanzien van de nieuwe inrichting van de EVZ zijn zodoende ook geen negatieve effecten te verwachten.

Afbeelding 3.5 Ontwerptekening van 'de Tuin' met aangrenzende 'natuureilandjes'

Het voorziene oppervlakte leefgebied voor de doelsoorten in de polder westelijk van de Zaans Pijl neemt in geringe mate af als gevolg van de aanleg van de Tuin. Het totale oppervlak van de polder bedraagt circa 4,4 hectare. Dit oppervlak zou conform de plannen van Eelerwoude worden ingericht als leefgebied voor de doelsoorten (rietoevers, ruigte en moeras). Deze plannen voor Deelgebied 1 zijn echter niet gerealiseerd. Dit oppervlak wordt met circa 0,8 hectare gereduceerd als gevolg van de aanleg van de Tuin (zie afbeelding 3.5). Hierdoor gaat maximaal 20 % van de geplande oppervlakte leefgebied voor de doelsoorten in de polder verloren. Er blijft echter circa 3,6 hectare beschikbaar die met het plan voor Zaan Pijl, als optimaal leefgebied voor de doelsoorten zal worden ingericht, en dat is voldoende om als een robuuste, goed functionerende ecologische verbinding te kunnen dienen. De inrichting als optimaal leefgebied voor de doelsoorten is vastgelegd in het bestemmingsplan Zaans Pijl. Omdat daarbij tevens de verbinding van de polder met het overige deel van de EVZ niet of nauwelijks verandert ten opzichte van de oorspronkelijke plannen van Eelerwoude, worden negatieve effecten van de aanleg van de Tuin op het functioneren van de EVZ uitgesloten.

De inrichting van het plangebied Zaans Pijl zorgt ervoor dat de wenselijke migratie door doelsoorten tussen het Guisveld en het Natura 2000-gebied 'Wormer- en Jisperveld' aan de overzijde van de Zaan ook daadwerkelijk plaats kan gaan vinden.

Mogelijke effecten van het gebruik van de Tuin (gebruiksfase) worden voorkomen door maatregelen die in het bestemmingsplan zijn vastgelegd, het gaat dan om de toepassing van buitenverlichting waarbij zoveel mogelijk lichtverstrooiing dient te worden beperkt en/of vlemuisvriendelijke verlichting toegepast dient te worden. Bij de inrichting van het plangebied dient er tussen de Watering en de Zaan een donkere zone aanwezig te blijven waar geen directe verlichting op schijnt. Dit is mogelijk door aan weerszijden van het deelgebied 'de Tuin' de oevers langs het water zo in te richten dat deze ook voor meervlemuis kunnen functioneren als ecologische verbinding, Dit kan bijvoorbeeld door het aanbrengen van rietzones en

bosschages die de nodige afscherming en beschutting kunnen bieden wanneer vleermuizen het water volgen als vliegroute.

Geen aanpassing effectscores

De effectscore in het MER op het criterium 'effecten inrichting op ecologische verbindingzone' was een + (bij het aspect Natuur), wat gebaseerd was op de mogelijkheden die het plan Zaans Pijl biedt om de verbinding in de toekomst ook daadwerkelijk te optimaliseren.

Naar aanleiding van de hierboven weergegeven aanvulling op het MER blijft deze conclusie (en de score) staan: dit omdat de EVZ in zijn huidige staat niet goed functioneert, mogelijke hinder in de aanlegfase van De Tuin wordt gemitigeerd, er is geen sprake van een toename van de barrièrewerking door de weg en het effect van de fysiek inpassing van het plan Zaan Pijl voor de EVZ is dat deze beter zal gaan functioneren als ecologische verbinding.

4 AMBITIES GEMEENTE

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER aan te geven hoe met de gemeentelijke ambities voor klimaat, energie en landschap en cultuurhistorie wordt omgegaan in het voorliggende plan. Geef ook aan of en hoe deze ambities kunnen worden vertaald in alternatieven, varianten of maatregelen die een plek kunnen krijgen in het MER. Zie hiervoor ook paragraaf 2.3 van dit advies.

Het gaat de Cmer er vooral om (zo bleek in het gesprek met de Cmer over hun advies) dat de gemeentelijke ambities niet terugkomen in het MER waardoor het lijkt alsof deze aspecten geen rol hebben gespeeld in de gemeentelijke besluitvorming over het ontwerp van de plannen.

Uit de lange voorgeschiedenis (met name de ontwikkelingsvisie Zaan en IJ) van de planvorming voor de Brokking-locatie blijkt dat deze aspecten wel degelijk een zeer belangrijke rol hebben gespeeld in de overwegingen bij de gemeentelijke besluitvorming. Een voorbeeld is Raadsinformatiebrief 24 november 2015, waarin het volgende wordt gesteld:

'De wijze waarop, en de mate waarin wordt ingegrepen in dat poldertje was een cruciaal punt van onderhandeling vanuit het supervisieoverleg. De onderhandelingen verliepen constructief, wat er toe leidde dat Van Wijnen en het supervisieoverleg tot een gezamenlijke uitkomst kwamen: het plan werd in belangrijke mate aangepast (minder woningen, andere vormgeving van dit deel van het plan). Met die aanpassingen wordt recht gedaan aan het streefbeeld uit de ontwikkelingsvisie: het behouden van het open karakter van het gebied en het iconische contrast met het fabriekscomplex Brokking moeten leidend zijn bij de ontwikkeling. Concreet: onderstaande punten zijn in het stedenbouwkundig model opgenomen ten behoeve van de ruimtelijke kwaliteit van het 'poldertje' en het uitgangspunt uit de ontwikkelingsvisie:

- 1. de noodzakelijke woningen zijn op een klein compact oppervlak samengebracht;
- 2. de woningen vormen tezamen een kleine groene woonbuurt, 'de Tuin' genaamd;
- 3. dit buurtje is zo dicht mogelijk tegen de Pijl aangeschoven;
- 4. de woonbuurt houdt zoveel mogelijk afstand van de dijk;
- 5. langs de dijk wordt extra water gecreëerd, waardoor het buurtje aan drie kanten in het water komt te liggen.

Van het totale poldertje (inclusief het boerenland dat reikt tot aan het Eiland Bloemendaal) wordt circa 20 % bebouwd. Door afstand te houden tot de dijk blijft het zicht op het poldertje zoveel mogelijk behouden; het karakteristieke kronkelende verloop van de dijk blijft over de volle lengte zichtbaar. In combinatie met het extra gecreëerde water kan de gewenste ecologische verbinding goed worden ingepast. Het vele water versterkt de relatie met de Zaan'.

Verwezen wordt ook naar het raadsbesluit tot vaststelling het Stedenbouwkundig Model de raad in juli 2016 (zie Raadsvoorstel 2016/63) en het Amendement 2016/63 waarin met name landschap en cultuurhistorie zorgvuldig zijn afgewogen.

Het advies van de Cmer is op dit onderdeel ook gebaseerd op het in hun ogen ontbreken van een borging van het behoud van de cultuurhistorisch waardevolle delen van het Brokking-complex in het bestemmingsplan.

Op dit onderdeel is in het bestemmingsplan, ten opzichte van het ontwerpbestemmingsplan, een aanvullende bepaling in de regels opgenomen. Deze bestaat uit de verplichting om voor afgifte van een omgevingsvergunning voor slopen te toetsen of geen onevenredige aantasting plaatsvindt van het beeldbepalende karakter van de aanwezige bebouwing Dit is opgenomen in artikel 6.6 van de regels van het bestemmingsplan.

De tekst van de bepaling is als volgt:

Het College van B&W is bevoegd om in afwijking van artikel 6.6.1 een omgevingsvergunning te verlenen voor slopen van de bebouwing met aanduiding 'karakteristiek':

- a. Indien door de sloopwerkzaamheden en/of verbouwingswerkzaamheden geen onevenredige aantasting plaatsvindt van het beeldbepalende karakter van de uiterlijke verschijningsvorm van de aanwezige bebouwing.*
- b. Alvorens te beslissen omtrent een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 6.6.1 wint het College van B&W advies in bij de Adviescommissie Welstand en Monumenten omtrent de mogelijke aantasting van het beeldbepalende karakter van de bebouwing.*

Hiermee is het behoud van de cultuurhistorische bebouwing geborgd.

5 ALTERNATIEVEN

De Commissie adviseert om ten behoeve van de besluitvorming na te gaan welke mogelijke alternatieven, varianten of maatregelen in het MER kunnen worden uitgewerkt. Relateer deze aan de negatieve effectscores uit het MER en de aanvulling. En geef aan hoe negatieve effecten zoveel mogelijk kunnen worden beperkt of voorkomen.

De Cmer geeft aan na te gaan welke alternatieven in het MER kunnen worden uitgewerkt. De Cmer gaat er daarbij van uit dat er aanpassingen op het ontwerp (het stedenbouwkundig plan) mogelijk zijn op basis van negatieve effectscores.

De thema's die daarbij worden uitgelicht zijn landschappelijke en cultuurhistorische waarde en archeologie, inpassing ecologische verbindingzone en verkeer. De landschappelijke en cultuurhistorische waarden zijn hiervoor in hoofdstuk 4 behandeld. Over archeologie is in het MER vermeld dat dit thema, hangende resultaten van nader onderzoek, negatief is beoordeeld.

Ten aanzien van archeologie is er behoudens de locatie van de fundering van de oude oliemolen geen hoge verwachtingswaarde. In het bestemmingsplan is ter bescherming van deze waarde ter plaatse een dubbelbestemming opgenomen (Waarde- Archeologie 2, zie artikel 7 van het bestemmingsplan). Voor uitvoering van werk moet eerst (via een aanlegvergunningen) archeologisch onderzoek worden verricht. Er wordt nog een proefsleuven onderzoek uitgevoerd, mogelijk gevolgd door een ontgraving. Een en ander leidt niet tot een aanpassing van de in het MER toegekende score.

In hoofdstuk 3 van deze notitie is het functioneren van de ecologische verbindingzone en het effect van het plan Zaans Pijl daarop behandeld. De conclusies daaruit geven geen aanleiding de effectscores op dat criterium in het MER aan te passen.

Ten aanzien van verkeer stelt de Cmer dat in de onderzochte alternatieven de aantrekking van sluipverkeer moet worden meegenomen. In het onderzoek van Goudappel Coffeng is rekening gehouden met deze aantrekkende werking bij het opwaarderen van de noordelijk ontsluiting. De toegekende scores bij de alternatieven wijzigen niet.

Geen andere alternatieven

Deze aanvulling MER geeft geen aanleiding om af te wijken van hetgeen al in het MER over alternatieven en varianten is vermeld: in het MER hoeft een locatiealternatief in dit specifieke geval redelijkerwijs niet in beschouwing te worden genomen, gelet op de specifieke locatie van de transformatie van leegstaande bedrijfsgebouwen en de wensen van de gemeente en initiatiefnemer. Het stedenbouwkundig plan is het tastbare resultaat van deze wensen en gemaakte afspraken tussen initiatiefnemer en de gemeente, en ligt ook vast. In de besluitvorming over dat stedenbouwkundig plan zijn alle in het MER behandeld thema's (met name natuur, landschap, cultuurhistorie) zorgvuldig betrokken en afgewogen in de bestuurlijke besluitvorming. Er zijn dus geen reële alternatieven die in het MER voor het woningbouwplan zelf kunnen worden onderzocht denkbaar.

6 NNN-NETWERK EN BESCHERMDE SOORTEN

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER informatie te geven over het behoud en de mogelijkheden voor ontwikkeling van het NNN-netwerk en over de effecten op beschermde soorten. Werk indien nodig alternatieven of mitigerende maatregelen uit.

Effecten op beschermde soorten

Het onderzoek van beschermde soorten is uitgevoerd, in het bestemmingsplan zijn de conclusies aangegeven. Hieronder volgt een uitgebreidere weergave van de resultaten van het onderzoek.

Noordse woelmuis

Er zijn individuen van de Noordse woelmuis gevangen aan de oostzijde van het projectgebied (zie afbeelding 1, 2 en 3, bijlage II). Er is zes keer een individu van de Noordse woelmuis gevangen, verspreid over de vangdagen. Er valt met zekerheid te zeggen dat eenzelfde individu drie keer is gevangen. Deze Noordse woelmuis had als herkenbaar kenmerk, een korte, beschadigde staart. De Noordse woelmuis is een soort die is opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Naast de beschermde muizensoort de Noordse woelmuis zijn ook de soorten bosmuis, dwergmuis, huismuis en huisspitsmuis gevangen.

Het leefgebied van de Noordse woelmuis is van belang voor de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie. Dit leefgebied in het plangebied zal verdwijnen wanneer de percelen bouwrijp worden gemaakt voor de nieuwbouwwoningen. De percelen ten westen van het plangebied bieden eveneens geschikt habitat voor de Noordse woelmuis. Verder zijn er in de directe omgeving enkele geschikte leefgebieden aanwezig, die als alternatief kunnen dienen voor het leefgebied in het plangebied. Zo kan een klein buitendijks poldertje aan de overzijde van de Zaan en het eiland Bloemendaal dienst doen als onderdeel van het leefgebied van de lokale populatie van de Noordse woelmuis.

Vleermuizen

In en rondom het plangebied is activiteit van vleermuizen vastgesteld. De aanwezigheid van een vliegroute van enkele gewone dwergvleermuizen werd vastgesteld tijdens het vleermuisonderzoek dat conform het vleermuisprotocol 2017 werd uitgevoerd. Het belang van deze vliegroute werd als slechts 'gering' beoordeeld door de onderzoekers als gevolg van het beperkte aantal dieren dat van deze route gebruik maakte en er geen relatie met landschapselementen werd vastgesteld. Tevens werd foerageergebied van de

gewone en de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger waargenomen. Ook dit foerageergebied is slechts van gering belang voor de lokale populatie.

Tijdens de inventarisaties in het paarseizoen is er geen zwermgedrag waargenomen bij eventuele winterverblijfplaatsen. In juni is er echter wel zwermgedrag waargenomen in de vroege ochtend, dit kan indicatief zijn voor een winterverblijfplaats. Er zijn geen overwinterende vleermuizen of sporen hiervan waargenomen tijdens de inpandige inspectie. Vanwege afzettingen in het gebouw, in verband met asbest, is het echter niet mogelijk geweest het gehele pand te onderzoeken. Ook de zone rondom de zwermplaats is hierbij niet onderzocht. De zwermplaatsen van de circa tien individuen van de gewone dwergvleermuis geven een indicatie van de mogelijke aanwezigheid van een winterverblijfplaats.

Een aanvullende inventarisatie naar activiteit in de winterperiode, door middel van onderzoek met een luisterkast en een aanvullende inpandige inspectie kunnen mogelijk voor beter inzicht in de aanwezigheid van overwinterende individuen zorgen. Het onderzoek naar de aanwezigheid van winterverblijfplaatsen zal gedurende het najaar en/of de winter van 2017-2018 plaatsvinden. Indien winterverblijfplaatsen worden aangetroffen wordt het onderliggend activiteitenplan aangepast/uitgebreid.

Ontheffingsaanvraag

Momenteel wordt een ontheffingsaanvraag (activiteitenplan) opgesteld (voor indiening bij de RUD NHN, uitvoerder namens GS van de Provincie Noord-Holland) voor noordse woelmuis en vleermuizen. Het onderzoek was ten tijde van de terinzagelegging van het MER nog niet volledig beschikbaar. Nu is de informatie wel beschikbaar, zie het onderzoek van Eco Logisch (bijlage III bij deze notitie). De in het MER onderzochte alternatieven (de verschillende verkeersontsluitingen) zijn niet onderscheidend voor de resultaten van het onderzoek naar beschermde soorten. Het aanvullende onderzoek naar de EVZ in onderhavige aanvulling op het MER heeft geen gevolgen voor (de resultaten van) het uitgevoerde onderzoek naar soorten.

NNN-netwerk

In hoofdstuk 3 van deze aanvulling op het MER is aangegeven dat in het MER ervan is uitgegaan dat de gemeente Zaanstad bezig is met de realisatie van een ecologische verbindingszone via de Watering door Wormerveer. Het gaat hier om een beleidsvoornemen: het idee is om brede natuurvriendelijke oevers te maken, kleine rieteilanden en bredere sloten te creëren en slootkanten natuurvriendelijk te beheren. Door deze maatregelen kan een ecologische verbindingszone (EVZ) ontstaan die verschillende soorten de mogelijkheid biedt om van het ene natuurgebied naar het andere te trekken. Op dit moment is een dergelijke verbinding door de Provincie Noord-Holland nog niet aangemerkt als onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen Ecologische Hoofdstructuur). Zoals ook bevestigd door de gemeentelijk ecooloog is er geen sprake van NNN-netwerk in of in de nabijheid van het plangebied Zaans Pijl. Er is dus ook geen sprake van effecten op NNN-netwerk.

I

**BIJLAGE: ECOLOGISCHE VERBINDING WATERING, WITTEVEEN+BOS, D.D. 17
NOVEMBER 2017**

NOTITIE

Onderwerp Ecologische verbinding Watering
Project Zaanse Pijl
Opdrachtgever Paulowna Beheer BV
Projectcode WM9-1
Status Definitief
Datum 17 november 2017
Referentie WM9-1/17-017.058
Auteur(s) ir. W.B. Roosen

Gecontroleerd door mr. W.J. Maris
Goedgekeurd door mr. W.J. Maris
Paraaf

Bijlage(n) -

Aan Gemeente Zaanstad M. Visser
Kopie

1 DE ECOLOGISCHE FUNCTIE VAN VERBINDING WATERING

1.1 Verbindingszone Watering

Gemeente Zaanstad is gelegen in het Hollandse laagland. Het stedelijk gebied van de gemeente wordt aan weerszijden geflankeerd door bijzondere natuurgebieden. Noordoostelijk ligt het Natura 2000-gebied 'Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder' en westelijk het Natura 2000-gebied 'Polder Westzaan' waar het Guisveld onderdeel van uit maakt. Het stedelijk gebied vormt een barrière voor een goede uitwisseling van flora en fauna tussen beide gebieden. Gemeente Zaanstad en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier zijn voornemens door het stedelijk gebied twee ecologische verbindingen te realiseren voor 2020, via de Watering Wormerveer (hierna 'Watering') of de Noorder Watermolensloot, zoals blijkt uit de Ruimtelijke Structuurvisie Zichtbaar Zaan (hierna: 'RSV'). Met de ecologische verbindingen wil de gemeente de uitwisseling van meer vogels, vissen en zoogdieren tussen de gebieden bevorderen. Dit komt de natuur in de Natura 2000-gebieden ten goede en zorgt voor een robuuster ecologisch systeem. Deze verbindingen maken zelf géén deel uit van het Natura 2000-gebied. Ook zijn ze geen onderdeel van Natuur Netwerk Nederland (NNN, voorheen de Ecologische Hoofdstructuur), ze zijn niet als zodanig aangewezen door de Provincie Noord-Holland in de Provinciale Ruimtelijke Verordening Noord-Holland 2017 (hierna: 'PRV').

Binnen het plangebied Zaanse Pijl ligt het laatste stuk van de verbindingszone Watering. De gemeenteraad heeft op 14 juli 2016 het stedenbouwkundig model Brokking (d.d. 30 mei 2016) vastgesteld. In dit stedenbouwkundig model is de uitloper van de verbindingszone opgenomen, met plas dras landjes rondom

de Tuin. In de volgende paragrafen van dit stuk wordt nader ingegaan op het huidige functioneren van de verbindingszone Watering (hierna ook wel aangeduid als 'de Watering' of 'EVZ').

Hierbij wordt ook geput uit rapporten die de gemeente Zaanstad door bureau Eelerwoude heeft laten opstellen:

- Zaanstad verbindt Natuurgebieden, dd. 17 augustus 2010 en Bijlagenboek in opdracht van Gemeente Zaanstad en Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en
- PowerPoint presentatie: Eelerwoude, Ecozone Watering, door Eelerwoude gedateerd als een presentatie van 5 november 2012 (bijlage bij het raadsbesluit 2016/63 d.d. 14 juli 2016).

Beide documenten hebben aan de basis gelegen van het gemeentelijk voornemen voor de ecologische verbindingszone, zoals deze is genoemd in de Ruimtelijke Structuurvisie Zichtbaar Zaans van de gemeente Zaanstad en het huidige vigerende bestemmingsplan Bedrijventerrein Noorderveld 2013.

1.2 Doelsoorten

Voor de ecologische verbinding de Watering zijn door de gemeente (in de hierboven vermelde documenten) doelsoorten bepaald, dit zijn de kritische soorten waarvoor de verbinding is bedoeld. Zodra deze soorten gebruik maken van de verbinding is deze gelijk geschikt voor overige soorten. De doelsoorten zijn:

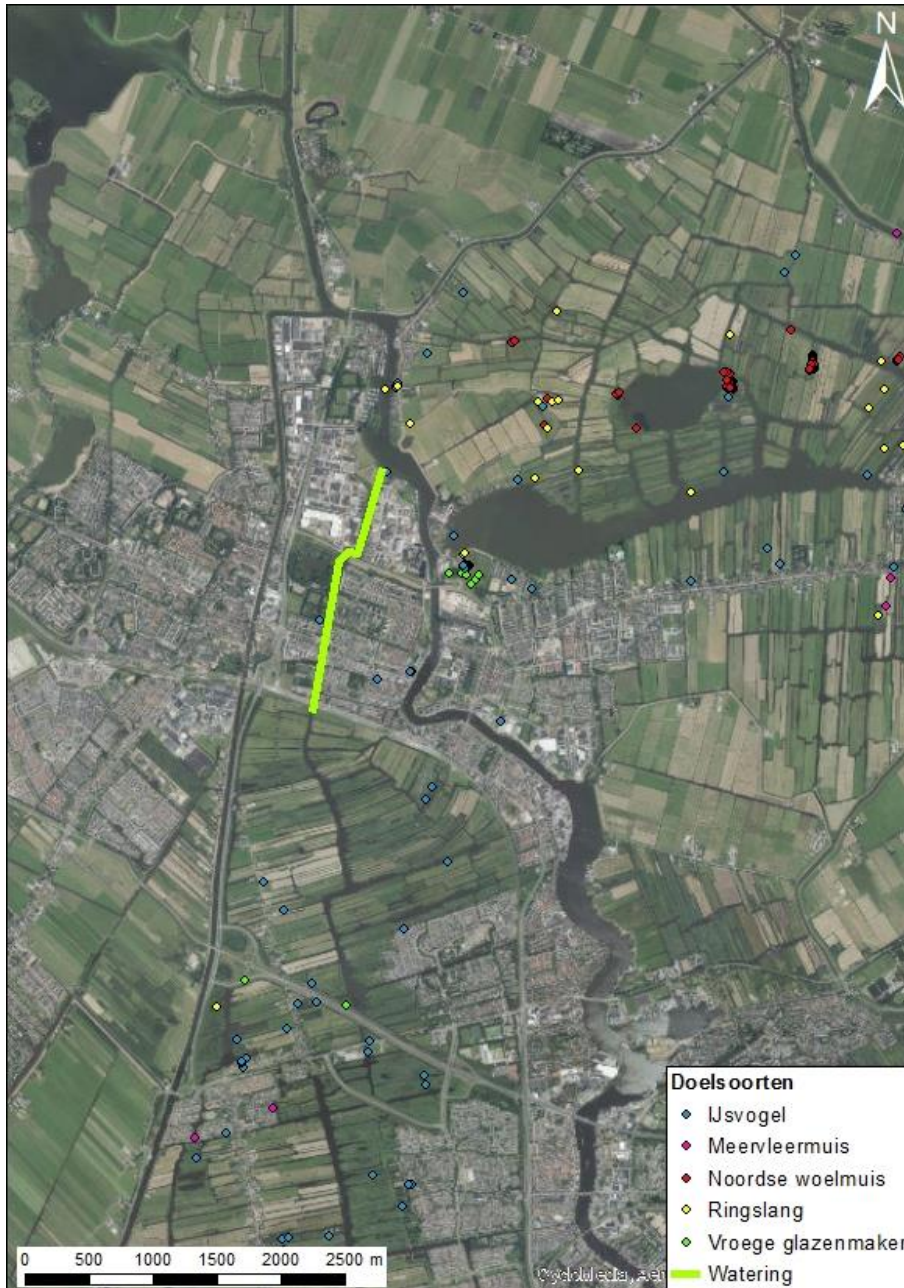
- noordse woelmuis;
- ringslang;
- meervleermuis;
- vroege glazenmaker;
- ijsvogel.

Er is juist voor soorten gekozen omdat deze momenteel moeilijk of niet kunnen uitwisselen door de aanwezigheid van de bebouwing. De omliggende natuurgebieden zijn ook van groot belang voor een grote diversiteit aan moeras- en weidevogels. Voor deze vogels vormt het bebouwd gebied tussen het Wormer- en Jisperveld en Guisveld/Polder Westzaan niet of nauwelijks een barrière omdat de soorten daar overheen vliegen.

1.3 Huidig voorkomen doelsoorten in de omgeving

Op basis van de gegevens uit de database van de NDFD (Nationale Databank Flora en Fauna) is een overzicht verkregen van het voorkomen van de doelsoorten in de omgeving van de ecologische verbinding in de afgelopen 5 jaar. Dit overzicht is opgenomen in de afbeelding 1.2. Hieruit kan worden opgemaakt dat alle doelsoorten in meer (noordse woelmuis, ringslang, ijsvogel) of mindere (meervleermuis, vroege glazenmaker) mate zijn aangetroffen in of nabij het Wormer- en Jisperveld, ten noorden van de ecologische verbindingszone (EVZ). In Guisveld/Polder Westzaan komen duidelijk minder doelsoorten voor. De ijsvogel is hier de afgelopen vijf jaar regelmatig en over een groot oppervlak aangetroffen. Tevens zijn er enkele waarnemingen van meervleermuis, vroege glazenmaker en ringslang bekend uit deze polders. Het voorkomen van Noorse woelmuis ten zuiden van de ecologische verbinding is niet bekend. Ter hoogte van de EVZ door de bebouwde kom van Wormerveer is alleen de ijsvogel enkele malen waargenomen. De overige doelsoorten zijn hier nog niet aangetroffen.

Afbeelding 1.1 Voorkomen van doelsoorten

1.4 Kansen en knelpunten

Op enkele plekken zijn ecologisch interessante stukjes; de eilandjes bij bedrijventerrein Noorderveld zijn een goed voorbeeld. Ook het Noordsterpark vormt momenteel al een interessant gebied voor flora en fauna. De watergangen bieden een natuurlijk geleidend element voor de verbindingen. De verbindingen hebben momenteel echter ook een groot aantal obstakels voor flora en fauna. Harde oeverbeschoeiing, bruggen, geen natuurvriendelijke oevers, verlichting en verstoring zorgen voor veel soorten voor onoverbrugbare knelpunten. Er zijn door gemeente wel verschillende verbeterpunten (kansen) aangedragen om de ecologische verbinding te optimaliseren. Hierbij kan worden gedacht aan de aanleg van natuurvriendelijke oevers, aanpassen van straatverlichting, drijvende ruigte eilandjes en de aanleg van struweelzones.

In de toelichting bij het bestemmingsplan Bedrijventerrein Noorderveld (april 203) is het volgende opgemerkt:

'De ecologische verbinding van het Guisveld naar het Wormer- en Jisperveld wordt gerealiseerd via de Watering. De gemeente heeft al een begin gemaakt met het ecologisch inrichten van deze watergang. Bij renovatie van het Noordsterpark in Wormerveer en bij bouwprojecten is de wens om dat door te zetten'.

Uit de ZaanAtlas (Luchtfoto uit 2016) is te zien dat praktisch de hele verbindingszone 'Watering' is ingericht, op enkele knelpunten na. Deelgebied 1 is niet aangelegd¹. Verdere verbindende kwaliteiten zouden vanuit de bouwprojecten, zoals de ontwikkelingen van Zaans Pijl, moeten komen.

Afbeelding 1.2 Luchtfoto

2 HUIDIG GEBRUIK VAN VERBINDING WATERING DOOR DOELSOORTEN

In de onderstaande paragrafen wordt op basis van de verspreiding van de doelsoorten in de omgeving van de EVZ en de biotoeppen van deze soorten bepaald of en in welke mate de doelsoorten gebruik maken van de EVZ in de huidige situatie.

¹ Zie Presentatie Ecozone Watering, Eelerwoude, 5 november 2012, pagina 15 van 37

2.1 Noordse woelmuis

2.1.1 Biotoopeisen

De noordse woelmuis leeft in vochtige tot natte, extensief beheerde gebieden met gevarieerde graslanden, ruige oevers en rietmoerassen: kruidenrijk en kruidenarm rietland (met een bedekking van riet van minimaal 50 %), ruig riet met beginnende opslag van struweel (optimaal), hooiland rijk aan structuur en extensief beheert (optimaal), veenmosrietland (suboptimaal) en natte ruigte (suboptimaal). Sloten en andere wateren in het leefgebied leveren geen beperking op voor de bewegingsvrijheid; de noordse woelmuis kan goed zwemmen.

2.1.2 Huidige geschiktheid van de verbinding voor noordse woelmuis

In het plangebied van Zaans Pijl (meest noordelijke deel van de verbindingzone, in polder Noordzaan), is gedurende de zomer van 2016 de aanwezigheid van de noordse woelmuis vastgesteld. Er zijn gedurende een vallenonderzoek vier verschillende individuen aangetroffen in de ruigtestrook grenzend aan de veevoederfabriek in het oosten van het poldertje. Deze smalle ruige zone fungeert klaarblijkelijk als onderdeel van het leefgebied van deze beschermde soort. Het gedeelte van de verbindingzone direct ten zuiden van de Noorddijk kan ook onderdeel zijn van het leefgebied van noordse woelmuis. Het extensief beheerde rietmoeras/ rietruigte voldoet immers aan de biotoopeisen van deze muizensoort. Vermoedelijk is het voor de noordse woelmuis mogelijk om de verbinding te volgen tot aan de kruising met de Ned Benedictweg. De duiker bij de Ned Benedictweg vormt een barrière voor de migratie van de soort, en daarbij is er ten zuiden van de weg vrijwel geen geschikt leefgebied meer aanwezig voor de soort. De EVZ Watering is zodoende voor slechts circa 1/3 van de lengte geschikt als migratieroute voor de noordse woelmuis.

De EVZ functioneert voor de noordse woelmuis in de huidige situatie nog niet als een verbinding tussen het Wormer- en Jisperveld en Guisveld/Kalverpolder.

2.2 Ringslang

2.2.1 Biotoopeisen

De ringslang kan voorkomen in de buurt van oevers in vochtige veengebieden of moerasachtige locaties die afgewisseld zijn met hogere, liefst zanderige overwinteringsgebieden. De ringslang kan goed zwemmen en jaagt op het land en in het water. Zijn voedsel bestaat voornamelijk uit muizen, padden, kikkers, watersalamanders en kleine visjes. Vandaar dat de soort voldoende en kwalitatief goed water in zijn omgeving nodig heeft. Het leefgebied moet verder rijk zijn aan variatie in vegetatiedichtheid, zonexpositie en vochtigheid en moet voldoende schuilplaatsen bieden. De soort is regelmatig in bermten aan te treffen, zelfs als in het aanliggende gebied geen ringslangen voorkomen. De bermsloten of andere aanliggende wateren moeten dan echter wel een goed ontwikkelde moerasvegetatie hebben. In het plangebied van Zaans Pijl is de ringslang niet aangetroffen.

2.2.2 Huidige geschiktheid van de verbinding voor ringslang

De eisen die de ringslang stelt aan het leefgebied/verbindingzones zijn in zekere mate vergelijkbaar met die van de noordse woelmuis. De aanwezigheid van moerasachtige omstandigheden en voldoende dekking is belangrijk voor de soort. Zodoende geldt dat ook voor de ringslang het meest noordelijk deel van de ecologische verbinding voor ringslang eveneens begaanbaar is, maar dat ten zuiden van het de Ned Benedictweg de omstandigheden ook voor ringslang ongeschikt zijn als gevolg van het ontbreken van geschikte biotopen. Langs de beschoeiing en in de intensief onderhouden oevers ten zuiden van de

Ned Benedictweg vindt de soort geen geschikt leefgebied.

De EVZ functioneert ook voor de ringslang in de huidige situatie nog niet als een verbinding tussen het Wormer- en Jisperveld en Guisveld/Kalverpolder.

2.3 Meervleermuis

2.3.1 Biotoeisen

De meervleermuis is een typische soort van het open waterrijke Nederlandse landschap. Ze foerageert boven grote open wateren en langs oevers van plassen, meren, kanalen, rivieren en vaarten. De beschutting en het voedselaanbod van riet- of andere oevervegetaties zijn daarbij zeer welkom. Ze gebruiken vaste veilige routes langs vaarten, sloten of heggen en houtwallen om op en neer te vliegen. Elke kolonie van meervleermuizen gebruikt een netwerk van verblijfplaatsen, jachtgebieden en verbindingroutes in het landschap. Het zomerleefgebied van de vrouwtjes staat via grotere waterwegen zoals rivieren en kanalen in verbinding met de gebieden waar mannetjesgroepen leven en in de winter verblijven. De soort is redelijk gevoelig voor lichtverstoring en ontwijkt zo veel mogelijk sterk verlichte gebieden.

2.3.2 Huidige geschiktheid van de verbinding voor meervleermuis

Op basis van de eisen die de meervleermuis stelt aan het gebruik van vlieg- en migratieroutes kan worden gesteld dat de ecologische verbinding Watering voor deze soort grotendeels redelijk geschikt is. Op enkele plekken bevinden zich knelpunten voor deze soort. Het betreft met name de onderdoorgangen bij kruisende wegen. In de meeste gevallen is het niet de onderdoorgang zelf, maar de verlichting langs de kruisende weg die een probleem vormt. De lichtgevoelige meervleermuis zal de onderdoorgang mijden zodra er te veel verstrooiing van licht plaatsvindt vanaf de weg richting de aanvliegroete van de soort boven het water. Dit probleem doet zich voor bij de onderdoorgang bij de Ned Benedictweg waar een lantaarnpaal letterlijk op de onderdoorgang staat en daarmee het wateroppervlak sterk verlicht. Ook de onderdoorgang ter hoogte van de Kerkstraat is sterk verlicht door lantaarnpalen en vermoedelijk ook door het tankstation dat grenst aan de watergang. Ook de fietsbrug in de Krommenieërweg is aan weerszijden voorzien van verlichting. Dit is ook het geval bij de onderdoorgang onder de N203, alhoewel de bomen langs de noordzijde van de weg de verstrooiing van licht waarschijnlijk beperkt. In het plangebied van Zaans Pijl is de meervleermuis niet waargenomen.

De ecologische verbinding Watering functioneert door de aanwezige verlichting ter plaatse van de onderdoorgangen nog niet optimaal.

2.4 Vroege glazenmaker

2.4.1 Biotoeisen

De vroege glazenmaker leeft in schone stilstaande wateren met een goed ontwikkelde verlandingsvegetatie en oevervegetatie. Vooral in laagveenmoerassen en plassen met vergelijkbare vegetatie, maar steeds vaker ook bij matig voedselrijke vennen en soms ook bij vegetatierijke kanalen of traag stromende beken. Beschutte rietlanden gelden als een ideaal jachtgebied voor deze libel. De soort is redelijk mobiel en kan zich tot enkele kilometers van de bronpopulatie verspreiden.

2.4.2 Huidige geschiktheid van de verbinding voor vroege glazenmaker

Net als bij noordse woelmuis en ringslang beperkt het eventueel voorkomen van de vroege glazenmaker zich tot de delen van de EVZ waar er sprake is van moerasachtige omstandigheden. Ook voor deze libelsoort vormt alleen het meest noordelijke deel van de zone langs de Zaan en het deel tussen de Noorddijk en de Ned Benedictweg een geschikt biotoop. Het overige zuidelijke deel van de EVZ vormt in de huidige situatie nog geen geschikt leefgebied voor de soort. In het plangebied van Zaans Pijl is de vroege glazenmaker niet aangetroffen.

De EVZ functioneert ook voor de vroege glazenmaker in de huidige situatie nog niet als een verbinding tussen het Wormer- en Jisperveld en Guisveld/Kalverpolder.

2.5 Ijsvogel

2.5.1 Biotoopeisen

Kleine visjes vormen het belangrijkste voedsel en de ijsvogel komt dan ook vooral voor in de buurt van helder, visrijk water. De vogel jaagt vanaf een post boven het water of biddend in de lucht en stort zich vervolgens loodrecht naar beneden om recht boven een vis het water in te duiken. De ijsvogel vliegt doorgaans in een rechte lijn snel en laag over het water. Het nest bevindt zich in een steile oever en bestaat uit een nestholte die te bereiken is via een zelf gegraven gang.

2.5.2 Huidige geschiktheid van de verbinding voor ijsvogel

In de afgelopen jaren zijn enkele waarnemingen gedaan van ijsvogels ter plaatse van de EVZ Watering. Met name ter hoogte van het Noordsterpark is het voorkomen van ijsvogel bekend. Ook ter hoogte van de Noorddijk zijn enkele waarnemingen van ijsvogel bekend. In het plangebied van Zaans Pijl is de ijsvogel niet waargenomen.

De brede watergangen en de voor de ijsvogel ongeschikte oevers van de ecologische verbinding bieden geen geschikt leefgebied aan de ijsvogel. Er zijn echter enkele geschikte leefgebiedjes (stapstenen) aanwezig langs de verbindingszone zoals het Noordsterpark. De soort is in staat zich langs/over de brede watergang te verplaatsen van de ene geschikte stapsteen naar de andere. In de huidige situatie vormt de EVZ een redelijk geschikte verbinding door het bebouwde gebied van Wormerveer, alhoewel optimalisatie in de vorm van de aanleg van geschikt foerageergebied noodzakelijk is.

2.6 Conclusie

De huidige ecologische verbinding Watering functioneert nog niet als een optimale verbinding voor de doelsoorten. Ook is van de doelsoorten alleen de noordse woelmuis in het plangebied Zaans Pijl aangetroffen. Hieronder zijn de bevindingen samengevat in tabel 2.1.

Tabel 2.1 Samenvatting doelsoorten

Doelsoort	Geschiktheid huidige verbinding	Knelpunten
noordse woelmuis	-	te weinig geleidende structuren langs de verbinding en te weinig geschikt leefgebied (stapstenen) langs de verbinding
ringslang	-	te weinig geleidende structuren langs de verbinding en te weinig geschikt leefgebied (stapstenen) langs de verbinding
meervleermuis	+/-	verlichting ter plaatse van de onderdoorgangen
vroege glazenmaker	-	te weinig geleidende structuren langs de verbinding en te weinig geschikt leefgebied (stapstenen) langs de verbinding
ijsvogel	+/-	te weinig geschikt leefgebied langs de verbinding

3 VERSTORING VAN DE EVZ DOOR AANLEG DE TUIN

Het plangebied wordt in de nieuwe situatie geschikt gemaakt voor ongeveer 180 woningen en appartementen in een waterrijke woonomgeving. De woningen worden verdeeld over drie deelgebieden, te weten 'de Pijl', 'het Arsenaal' en 'de Tuin' (zie afbeelding 3.1).

Afbeelding 3.1 Toekomstige situatie

Het deelgebied 'De Tuin' is deels gesitueerd in het open buitendijkse land ten noordwesten van het plangebied en bestaat uit een compact oppervlak met daarop maximaal 45 grondgebonden woningen. Van het totale buitendijkse land ten noordwesten van het fabriekscomplex (de polder Noordzaan) wordt maximaal circa 20 % bebouwd (zie ook afbeelding 3.5). Het deelgebied 'De Tuin' krijgt een eenvoudige inrichting, waarbij het groen een hoofdrol speelt. De tuin van de buitenste woningen lopen langzaam af naar het water en eindigen in een rietachtige zone (flauwe oevers). Alleen kleine steigers om een boot aan te leggen steken er doorheen. Zo krijgt het eiland een vorm die aansluit bij de kleine eilanden in de Watering en de nieuw aan te leggen ecologische verbindingzone rond De Tuin.

Afbeelding 3.2 Huidige situatie met daarin de contour van 'De Tuin' (rood) weergegeven

Het deelgebied De Tuin wordt gerealiseerd direct ten westen van het fabriekspand ter plaatse van de ruigtezone die in het verlengde ligt van EVZ de Watering tussen de Noorddijk en de Ned Benedictweg (zie afbeelding 3.2). In het ontwerp van de EVZ in Zaanstad was ter plaatse van De Tuin een brede watergang gepland met aangrenzende eilandjes (zie afbeelding 3.3) als belangrijkste verbinding tussen de oevers van de Zaan met de rietlanden ten zuiden van de Noorddijk en de EVZ verder landinwaarts. Dit ontwerp van de inrichting van Deelgebied 1, zoals voorgesteld door Eelerwoude,¹ is nog niet gerealiseerd en zoals in hoofdstuk 2 is vastgesteld: de verbinding functioneert nu niet optimaal.

Afbeelding 3.3 Door Eelerwoude voorgestelde inrichting noordelijke deel EVZ Watering met contour van 'De Tuin'(rood)

¹ Zie Presentatie Ecozone Watering, Eelerwoude, 5 november 2012, pagina 15 van 37

Als gevolg van de aanleg van de Tuin is een verbinding in een rechte lijn tussen de EVZ en de Zaan niet mogelijk en dient deze te worden verplaatst om de verbinding stand te laten houden. In de plannen voor de aanleg van de Zaanse Pijl is rekening gehouden met het omleggen van deze verbinding langs de grenzen van het gebied waarin de Tuin wordt aangelegd. Zoals afbeelding 3.1 toont worden langs de grens van de Tuin moeraseilandjes aangelegd die de nieuwe verbinding zullen vormen tussen de rietlanden langs de zuidzijde van de Noorddijk en de oevers van de Zaan. Tevens worden flauwe oevers en plas-draslandjes aangelegd. In de huidige situatie is er geen sprake van plas-dras landjes en flauwe oevers, behalve ter plaatse van de ruigtes. De voorziene verbinding uit het rapport Zaanstad verbindt Natuurgebieden wordt dus wel gerealiseerd, maar verschuift circa 100 m in westelijke richting (zie afbeelding 3.4). De aanleg van de Tuin heeft verder geen gevolgen voor het meer westelijke gelegen deel van de polder.

Afbeelding 3.4 Ontwerptekening van 'de Tuin' met aangrenzende 'natuureilandjes'

Het verschuiven van de verbinding tussen de oevers van de Zaan en de rietlanden ten zuiden van de Noorddijk in westelijke richting heeft geen negatieve effecten op de werking van de verbinding. Het stuk bij Zaanse Pijl is de laatste schakel in de EVZ Watering en maakt zo de verbinding van de gebieden 'Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder' en 'Polder Westzaan'/Guisveld mogelijk.

De verbinding sluit goed aan op de rietlanden ten zuiden van de Noorddijk. De enige barrière in dit noordelijke deel van de verbinding wordt gevormd door de Noorddijk zelf. Dit was echter ook geval bij een verbinding ter plaatse van De Tuin en is ook het geval in de huidige situatie. Zodoende zijn de effecten van het verschuiven van de verbinding nihil.

De voorziene inrichting van de verbinding door de polder, door middel van de met riet begroeide eilandjes die een lint vormen door het poldertje tussen de oevers van de Zaan en de rietlanden langs de Noorddijk, blijft in principe ongewijzigd. De inrichting blijft zodoende optimaal voor de doelsoorten van de EVZ

Watering. Ten aanzien van de nieuwe inrichting van de EVZ zijn zodoende ook geen negatieve effecten te verwachten.

Het voorziene oppervlakte leefgebied voor de doelsoorten in de polder westelijk van de Zaan Pijl neemt in geringe mate af als gevolg van de aanleg van de Tuin. Het totale oppervlak van de polder bedraagt circa 4,4 hectare. Dit oppervlak wordt met circa 0,8 hectare gereduceerd als gevolg van de aanleg van de Tuin (zie afbeelding 3.5). Hierdoor gaat maximaal 20% van de geplande oppervlakte leefgebied voor de doelsoorten in de polder verloren. Er blijft echter circa 3,7 hectare beschikbaar die met het plan voor Zaan Pijl, als optimaal leefgebied voor de doelsoorten zal worden ingericht, en dat is voldoende om als een robuuste, goed functionerende ecologische verbinding te kunnen dienen. De inrichting als optimaal leefgebied voor de doelsoorten is vastgelegd in het bestemmingsplan Zaan Pijl. Omdat daarbij tevens de verbinding van de polder met het overige deel van de EVZ niet of nauwelijks veranderd ten zichte van de oorspronkelijke plannen van Eelerwoude, worden negatieve effecten van de aanleg van de Tuin op het functioneren van de EVZ uitgesloten.

Mogelijke effecten van het gebruik van de Tuin (gebruiksfase) worden voorkomen door maatregelen die in het bestemmingsplan zijn vastgelegd, het gaat dan om de toepassing van buitenverlichting waarbij zoveel mogelijk lichtverstrooiing dient te worden beperkt en/of vleermuisvriendelijke verlichting toegepast dient te worden. Bij de inrichting van het plangebied dient er tussen de Watering en de Zaan een donkere zone aanwezig te blijven waar geen directe verlichting op schijnt. Dit is mogelijk door aan weerszijden van het deelgebied 'de Tuin' de oevers langs het water zo in te richten dat deze ook voor meervleermuis kunnen functioneren als ecologische verbinding.

Afbeelding 3.5 Oppervlakten polder in verhouding tot de Tuin

II

**BIJLAGE: TOETSINGSADVIES CMER MILIEUEFFECTRAPPORT ZAANS PIJL, D.D. 19
OKTOBER 2017**

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Bestemmingsplan Zaans Pijl, gemeente Zaanstad

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

19 oktober 2017 / projectnummer: 3247

1. Oordeel over het milieueffectrapport (MER)

Inleiding

De gemeente Zaanstad wil op de Brokking-locatie, een voormalige veevoederfabriek aan de Zaan, woningen en een ecologische verbindingszone realiseren. Het plan-MER wordt opgesteld, omdat bij het bestemmingsplan een passende beoordeling moet worden uitgevoerd.¹

Wat houdt het plan in?

Het plan bestaat uit het realiseren van 150-180 woningen aan de rand van het bedrijventerrein Noorderveld. Het plangebied omvat de voormalige veevoederfabriek Brokking en een deel van de Polder Noordzaan. Naast de bouw van woningen aan het water wordt ook een ecologische verbindingszone ingericht. Deze zone moet verbinding leggen tussen de Natura-2000 gebieden 'Wormer- en Jisperveld' en 'Polder Westzaan'. Behoud van de bestaande kwaliteiten van industrieel erfgoed en landschap zijn belangrijke opgaven in dit plan.

Wat laat het MER zien?

Het MER beschrijft het ontwerp van het stedenbouwkundig plan met daarbinnen de locatie van de woningen en de ligging en inrichting van de ecologische verbindingszone. De ontsluiting van het gebied gaat via het bestaande wegennet lopen. Mogelijk wordt de weg op de Noorddijk verbreed. In het MER zijn drie alternatieven voor de ontsluiting onderzocht. Het bestemmingsplan legt deze ontsluiting echter niet vast. Voor het stedenbouwkundig plan en de ecologische verbindingszone zijn in het MER geen alternatieven of varianten onderzocht. Het MER laat zien dat deze ontwikkeling negatieve effecten heeft op bodem, landschap en archeologie. In het MER scoren de aspecten cultuurhistorie, ecologie, industrielawaai, bodemverontreiniging en verkeer (alternatieven 2 en 3) positief.

Wat vindt de Commissie van het MER?

De Commissie plaatst kanttekeningen bij de positieve effectscores in het MER:

- Het positieve effect voor cultuurhistorie (industrieel erfgoed) is erg afhankelijk van de mogelijkheden voor behoud van de oude fabriek (en eventueel andere onderdelen van het complex). Het behoud is sterk afhankelijk van de bouwkundige staat en is daarmee onzeker;
- Bij de beschrijving van de autonome ontwikkeling wordt uitgegaan van het vigerende planologisch kader. Op basis daarvan is het mogelijk weer een veevoederfabriek te starten. De effecten van het nieuwe plan worden daarmee vergeleken en dat leidt dan tot minder industrielawaai en minder verkeersbewegingen. De Commissie acht deze vergelijking niet realistisch en daarmee niet waardevol voor het MER;²
- In de huidige situatie functioneert het gebied waar de woningen van het deelgebied 'de Tuin' en de Ecologische zone zijn gepland feitelijk al als Ecologische Verbindingszone. De buitendijkse graslanden langs de Zaan vormen nu al een goede overgang tussen het

¹ Op basis van de Voortoets Natuurbeschermingswet significant negatieve effecten op de Natura 2000-gebieden Wormer- en Jisperveld & Klaverpolder en Polder Westzaan niet zijn uit te sluiten.

² Tijdens het locatiebezoek van de Commissie op 21-9-2017 is dit ook bevestigd. Aangegeven is dat Brokking zijn activiteiten al in 2000 heeft beëindigd en het uitgesloten is dat zij hier opnieuw bedrijfsactiviteiten gaan starten.

binnendijkse water en de Zaan.³ In de toekomstige situatie zal deze zone worden ingepast in de woningbouwplannen. Dit zal negatieve effecten hebben op de ecologische verbindingszone. Mitigerende maatregelen zijn nodig om deze negatieve effecten te voorkomen.⁴ Het is niet uitgesloten dat het slopen van de bestaande gebouwen en het bebouwen van een deel van de graslanden leidt tot negatieve effecten voor bestaande natuur en aanwezig soorten. De positieve score voor ecologie is daarom onvoldoende onderbouwd.

Ook merkt de Commissie op dat het voornemen negatieve effecten heeft voor archeologie, bodem en landschap. Deze negatieve scores vormen in het MER geen aanleiding voor het uitwerken van alternatieven, varianten of maatregelen waarmee negatieve effecten kunnen worden voorkomen of beperkt. De Commissie merkt op dat deze kritiek ook kan gelden voor de positieve effectscores uit het MER waar zij kanttekeningen bij heeft geplaatst. De Commissie constateert ook dat de effectbeschrijving voor natuur niet volledig is, omdat effecten op beschermde soorten en het Natuur Netwerk Nederland (NNN) in het MER ontbreken.

Tot slot constateert de Commissie dat de gemeente diverse ambities heeft op het gebied van klimaatadaptatie, energieneutraal bouwen en energietransitie en stedenbouwkundige, cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten van de Zaan. Van deze beleidsambities en hoe deze verwezenlijkt zouden kunnen worden ziet de Commissie niets terug in het MER. Deze onderwerpen lijken geen rol te hebben gespeeld in het ontwerp en de (effect-) beoordeling van de plannen.

Wat is het oordeel van de Commissie?

Op basis van de hiervoor gesignaleerde punten oordeelt de Commissie dat in het MER essentiële informatie voor de besluitvorming over het bestemmingsplan ontbreekt.

De Commissie adviseert de ontbrekende informatie in een aanvulling op het MER uit te werken en deze te betrekken bij de besluitvorming over het bestemmingsplan. Dit advies geeft een toelichting op het oordeel van de Commissie en de uit te werken aanvulling.

2. Toelichting op het oordeel

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en doet zij aanbevelingen voor de op te stellen aanvulling. Naar het oordeel van de Commissie is het uitvoeren ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming. Deze aanbevelingen zijn opgenomen in een tekstkader. Aanbevelingen die niet essentieel zijn voor het besluit, maar

³ Dit blijkt uit de Visie Noordzaan uit 2010. Daarin is aangegeven dat bij de ontwikkeling van de Noordzaan behoud van de openheid van de Koog Noordzaan uitgangspunt is. Zichtlijnen van en naar het water en landschap spelen hierin een belangrijke rol. Door dit gebied openbaar toegankelijk te maken en opnieuw in te richten kan het nieuwe functies krijgen, in de eerste plaats voor natuurbeleving en recreatie.

⁴ De Commissie plaatst kanttekeningen bij de borging van de mitigerende maatregelen voor natuur. Deze maatregelen worden vastgelegd in overeenkomsten met toekomstige bewoners. Daarbij zal uitvoering en handhaving om extra inspanning vragen van betrokken partijen bij de bouw, de bewoners en gemeente.

die zijn bedoeld voor verbetering van de besluitvorming en vervolgbesluitvorming zijn opgenomen in de tekst.

2.1 Kanttekening bij positieve effectscores in het MER

Cultuurhistorie en behoud bestaande gebouwen

De gemeente heeft toegelicht dat behoud van de cultuurhistorisch waardevolle kern van het bestaande gebouw alleen financieel kan worden gerealiseerd als het deelplan 'de Tuin' ook wordt gerealiseerd.

De Commissie constateert echter het behoud van de waardevolle kern van het gebouw niet in het ontwerpbestemmingsplan is vastgelegd. In de bouwregels is niet opgenomen dat deelplan 'de Tuin' alleen mag worden gebouwd ten behoeve van het behoud van de aanwezige cultuurhistorische waarden.⁵

Bovenstaande inzichten, in combinatie met de onzekere bouwkundige staat van het Brokking complex, maakt dat een positieve score voor het aspect cultuurhistorie op basis van de thans beschikbare informatie niet kan worden gegarandeerd.

Gebruik autonome ontwikkeling in de referentiesituatie.

In het MER wordt gewerkt met een autonome ontwikkeling, gebaseerd op het vigerende bestemmingsplan. Op basis daarvan is het planologisch-juridisch mogelijk de veevoederfabriek weer in bedrijf te nemen. Brokking heeft in 2000 zijn activiteiten beëindigd en in de praktijk is terugkeer uitgesloten.⁶ In het MER wordt echter wel uitgegaan van een referentiesituatie waarin de veevoederfabriek weer in bedrijf is. Op basis daarvan worden positieve effecten gescoord voor industrielawaai en verkeersbewegingen.

De Commissie acht een dergelijke situatie niet realistische en merkt op dat de informatie uit de effectscores voor geluid en verkeer daarmee niet praktisch bruikbaar is voor het MER.

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER de effecten voor geluid en verkeer ook af te zetten tegen een referentiesituatie gebaseerd op de situatie dat de veevoederfabriek niet meer terugkeert. Zo kan naast de formeel planologisch-juridische referentie ook de feitelijke huidige situatie als referentie worden uitgewerkt om inzicht te geven in de effecten van het plan.

Aanvraag hogere waarde geluid

Het MER spreekt over een 'Hogere waarde procedure' in het kader van de Wet geluidhinder. Voor een verdere toelichting op deze procedure verwijst het MER naar het ontwerpbestemmingsplan. Hierin is aangegeven dat de Noorddijk een 30 km/uur weg wordt (geluidmaatregel) en dat een ontheffing hogere waarde niet nodig is.⁷

⁵ De Commissie merkt op dat dit regels zijn die in vergelijkbare gevallen gebruikelijk zijn.

⁶ Tijdens het locatiebezoek van de Commissie heeft de gemeente Zaanstad toegelicht dat de locatie Brokking al 15 jaar niet meer in gebruik is en dat een terugkeer van activiteiten is uitgesloten.

⁷ Het is de Commissie niet duidelijk waar deze maatregel wordt vastgelegd, omdat de weg geen onderdeel uitmaakt van het bestemmingsplan.

De Commissie adviseert om bij de besluitvorming aan te geven dat een hogere waarde procedure zoals genoemd in het MER niet wordt uitgewerkt, omdat snelheidsbeperkende maatregelen op de Noordijk worden genomen.

Ligging huidige ecologische verbindingzone

De gemeentelijke ecologische verbindingzone verbindt de Natura 2000-gebieden Polder Westzaan en Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder. In het binnendijkse gebied bestaat de zone uit een brede watergang met brede rietoevers. Ter hoogte van het plangebied passeert de zone de lage dijk met (rustige) verkeersweg en buitendijkse graslanden. Via de Zaan is er een verbinding naar het gebied Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder. Op basis van de informatie en inzichten tijdens het locatiebezoek leidt de Commissie af dat zowel ruimtelijk als ecologisch al sprake is van een goede overgang tussen het binnendijkse gebied en de Zaan.⁸ De weg vormt een beperkte barrière. De graslanden hebben een natuurlijk karakter en worden doorsneden door sloten met rietvegetaties.

In de plannen wordt het deelgebied 'De Tuin', bestaande uit grondgebonden woningen, in de bestaande ecologische verbindingzone gepositioneerd. Vervolgens moeten aanvullende maatregelen worden genomen om de ecologische verbindingzone te behouden. In twee van de drie alternatieven neemt het verkeer op de dijk naar verwachting ook toe. Na opwaarde-ring van de weg op de dijk, zal dit zeker het geval zijn. Hierdoor zal de ecologische barrièrewerking toenemen.

De Commissie is van oordeel dat de werking van de ecologische verbinding in de bestaande en toekomstige situaties onvoldoende is uitgewerkt. En dat daarmee de effecten van het plan te positief zijn gescoord.

De Commissie adviseert in een aanvulling het functioneren van de ecologische verbinding in de huidige situatie te beschrijven⁹. Onderzoek vervolgens de versturende effecten vanuit het toekomstige woongebied, de toename van de barrièrewerking door de weg en het effect van de fysieke inpassing van het deelplan 'De Tuin'. Pas op basis van deze informatie de effect-scores uit het MER aan.

2.2 Toets aan beleidsambities gemeente

De gemeente heeft diverse ambities op het gebied van klimaatadaptatie, energieneutraal bouwen en energietransitie en de stedenbouwkundige en landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van de Zaan. Deze beleidsambities komen op geen enkele manier terug in het MER en het ontwerp-bestemmingsplan. Deze onderwerpen lijken dus geen rol te hebben gespeeld in de beoordeling en het ontwerp van de plannen; hier wordt althans niet expliciet aan gerefereerd.

Een voorbeeld hiervan is de uitwerking van de landschappelijke en cultuurhistorische ambities. Zo is het behoud van de waardevolle delen van het Brokking-complex een van de belangrijke achtergronden van dit plan. Maar de daaraan gekoppelde beschermende regels ontbreken in het bestemmingsplan. En uit de Visie Noordzaan komt naar voren dat de ge-

⁸ Dit beeld wordt ook bevestigd door de rapporten "Zaanstad verbindt natuurgebieden" en "Ecozone Watering" die als bijlage aan het bestemmingsplan zijn toegevoegd.

⁹ Zie rapport "Ecozone Watering" van bureau Eelerwoude (2013).

meente de zichtlijnen langs en over de Zaan open wil houden, omdat dit een van de weinige plekken is waar de Zaan niet bebouwd is. Alternatieven die recht doen aan deze visie zijn in het MER niet uitgewerkt.

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER aan te geven hoe met de gemeentelijke ambities voor klimaat, energie en landschap en cultuurhistorie wordt omgegaan in het voorliggende plan. Geef ook aan of en hoe deze ambities kunnen worden vertaald in alternatieven, varianten of maatregelen die een plek kunnen krijgen in het MER. Zie hiervoor ook paragraaf 2.3 van dit advies.

2.3 Aanpassingen ontwerp op basis van negatieve effectscores

Alternatieven

Op basis van het MER constateert de Commissie dat het voornemen negatieve effecten heeft op bodem, landschap en archeologie. Deze negatieve effectscores worden niet betrokken bij de ontwikkeling van alternatieven, varianten of maatregelen. Daarmee wordt het MER niet ingezet om te onderzoeken of negatieve effecten van het voornemen kunnen worden voorkomen. Daarnaast plaatst de Commissie ook een aantal kanttekeningen bij de positieve effectscores uit het MER, zie hiervoor paragraaf 2.1. Aanpassing van deze effectscores kan mogelijk leiden tot extra negatieve effecten van het voornemen. Ook deze zouden dan moeten worden betrokken bij de ontwikkeling van alternatieven, varianten of maatregelen. De Commissie licht dit hierna nader toe.

Landschap, cultuurhistorie en archeologie

De Commissie constateert dat in het stedenbouwkundig ontwerp onvoldoende rekening is gehouden met de landschappelijke en cultuurhistorische waarden van het gebied; de dijk, de verkaveling en de sloten. Ook de hoge trefkans van archeologische waarden (resten van een Oliemolen) heeft geen plek in de plannen gekregen.

Inpassing ecologische verbindingzone

In paragraaf 2.1 onder 'ligging huidige ecologische verbindingzone' heeft de Commissie toegelicht dat de beschrijving van de effecten op de ecologische verbindingzone onvoldoende zijn uitgewerkt. Op basis van deze inzichten kan voor de ecologische verbindingzone bijvoorbeeld een alternatief worden uitgewerkt en onderzocht waarbij het deelgebied De Tuin meer naar het noorden is opgeschoven. Hierdoor blijft in het centrum van het plangebied een brede ecologische corridor behouden. Deze sluit goed aan op de ecologische verbindingzone, de Zaan en het Natura 2000-gebied. Het ontwerp in het rapport "Ecozone Watering" van Eelerwoude kan hierbij als leidraad dienen.

Verkeer

Het MER gaat voorbij aan het effect van de maatregelen op het doorgaande verkeer. Omdat er aan de dijk vrijwel geen verkeersgenererende functies zijn gelegen, moet ervan uit worden gegaan dat een groot deel van het huidige verkeer (>600 mvt./etm.) doorgaand verkeer is ('sluipverkeer'). In alternatief 1 en 2 blijft dit verkeer bestaan. In alternatief 2 wordt er waarschijnlijk zelfs meer sluipverkeer aangetrokken, vanwege opwaardering van de weg op de verbrede dijk. In alternatief 3 wordt het sluipverkeer gereduceerd tot 0. Dit zou beter terug moeten komen in de scores.

De Commissie adviseert om ten behoeve van de besluitvorming na te gaan welke mogelijke alternatieven, varianten of maatregelen in het MER kunnen worden uitgewerkt. Relateer deze aan de negatieve effectscores uit het MER en de aanvulling. En geef aan hoe negatieve effecten zoveel mogelijk kunnen worden beperkt of voorkomen.

2.4 Ontbrekende Natuurinformatie

Natuurinformatie

In het MER is een passende beoordeling opgenomen die goed onderbouwd de conclusie trekt dat er geen nadelige effecten zullen optreden op de Natura 2000-gebieden in de omgeving van het plangebied.

Het toetsingskader geeft echter ook aan dat effecten op beschermde soorten en het Natuurnetwerk Nederland (NNN) zullen worden bepaald. Het plangebied kan bijzondere betekenis hebben voor beschermde soorten. De oude fabrieksgebouwen vormen een geschikt leefgebied voor o.a. vogels en vleermuizen. De oevers van de Zaan kunnen functioneren als foerageergebied en migratieroute voor vleermuizen. De graslanden en rietlanden in de Polder Noordzaan zijn leefgebied voor weidevogels en mogelijk ook de Noordse woelmuis en Ringslang.

De Commissie constateert dat het voorkomen van beschermde soorten niet is beschreven in het MER. Ook de gevolgen voor beschermde soorten van de sloop van gebouwen en bebouwing van de Polder Noordzaan zijn niet beschreven. Inzicht in deze effecten en de wijze waarop deze gemitigeerd of gecompenseerd worden, bijvoorbeeld door aanpassingen van het plan, is essentiële informatie voor de besluitvorming over het bestemmingsplan.

Het NNN heeft een sterke overlap met het Natura 2000-gebied Wormer- en Jisperveld. Desondanks heeft het NNN een ander, mogelijk ook breder toetsingskader dan Natura 2000. In het MER is niet onderzocht of de geplande ontwikkelingen uitgevoerd kunnen worden in overeenstemming met de Provinciale Ruimtelijke Verordening, die bescherming biedt aan het NNN.

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER informatie te geven over het behoud en de mogelijkheden voor ontwikkeling van het NNN-netwerk en over de effecten op beschermde soorten. Werk indien nodig alternatieven of mitigerende maatregelen uit.

In het Amendement 63A van donderdag 14 juli (2016) betreffende het Stedenbouwkundig model locatie Brokking te Wormerveer vraagt de gemeenteraad van Zaanstad ten aanzien van de ecologische aspecten of het stedenbouwkundig model rekening houdt met het realiseren van een ecologische zone, zoals vastgesteld in het bestemmingsplan Noorderveld, vastgesteld op 15-09-2013 en zoals nader uitgewerkt in het rapport "Ecozone Watering" van bureau Eelerwoude. De raad heeft twijfels of er voldoende onderzoek is uitgevoerd naar de Flora en Fauna aspecten met betrekking tot de gevolgen voor de ecologische verbindingzone. Voor het buitendijkse plandeel wordt gevraagd een onderzoek naar de ecologische aspecten uit te voeren, voorafgaande aan een MER onderzoek in het kader van het bestemmingsplan. De Commissie heeft geen kennis kunnen nemen van dit onderzoek, noch enige referenties aan een dergelijk onderzoek in het MER aangetroffen. Dit onderzoek zou meer licht kunnen werpen op de effecten van het bebouwen van een gedeelte van de Polder Noordzaan voor de

hier aanwezige (beschermd) flora en fauna, en het functioneren van de ecologische verbindingzone in de huidige situatie.

2.5 Water

De Commissie constateert dat met het plan de waterlijn en de wateroppervlaktes worden verlegd en gewijzigd. In het plan wordt niet onderbouwd waarom de bestemming woongebied is opgeschoven richting de Zaan. Het wateroppervlak wordt vergroot binnen het plangebied, maar of ook het waterbergend vermogen wordt vergroot wordt niet duidelijk gemaakt. In het bestemmingsplan wordt onder de paragraaf 'watertoets' bij 'aanleghoogte' vermeld dat het Hoogheemraadschap geen garantie kan bieden voor de bescherming tegen overstrooming vanwege de buitendijkse ligging van het plangebied. Zij adviseren om het vloerpeil van de woningen op 1,2 meter boven het streefpeil van de Zaan te leggen.

Deze informatie is niet terug te vinden in het MER en het plan scoort neutraal op waterveiligheid.

De Commissie beveelt aan om ten behoeve van de besluitvorming de verschuiving van de waterlijn, de hoogte van het plangebied, en het bergend vermogen van de nieuwe wateroppervlakten in relatie tot de waterveiligheid te onderbouwen.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Hoe toetst de Commissie?

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het milieueffectrapport de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. De werkgroep bezoekt hierbij ook het gebied waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de werkwijze van de Commissie vindt u op: <http://www.commissiemer.nl/advisering/watbiedtdecommissie>

Wie zit er in de werkgroep?

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

Jos Cuijpers

Reinoud Kleijberg

Roel Meeuwsen (secretaris)

M.A.J. van der Tas (voorzitter)

Wat is het besluit waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld?

Bestemmingsplan

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor alle activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, moet in Nederland een milieueffectrapport worden opgesteld. De bijlagen C en D bij het Besluit m.e.r. <http://www.commissiemer.nl/regelgeving/besluitmer> geven aan wanneer dit het geval is.

Voor deze procedure moet een plan-MER worden opgesteld, omdat een Passende beoordeling wordt opgesteld vanwege mogelijke effecten op Natura 2000 -gebieden.

Wie besluit over Bestemmingsplan Zaans Pijl, gemeente Zaanstad?

De gemeenteraad van Zaanstad.

Wie neemt het initiatief?

Het college van b&w van Zaanstad neemt formeel het initiatief voor aanpassing van het bestemmingsplan. Initiatiefnemer van de ontwikkeling is de eigenaar van de gronden en de voormalige veevoederfabriek.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie is door de gemeente Zaanstad niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3247](#) in te vullen in het zoekvak.

Bezoekadres

A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

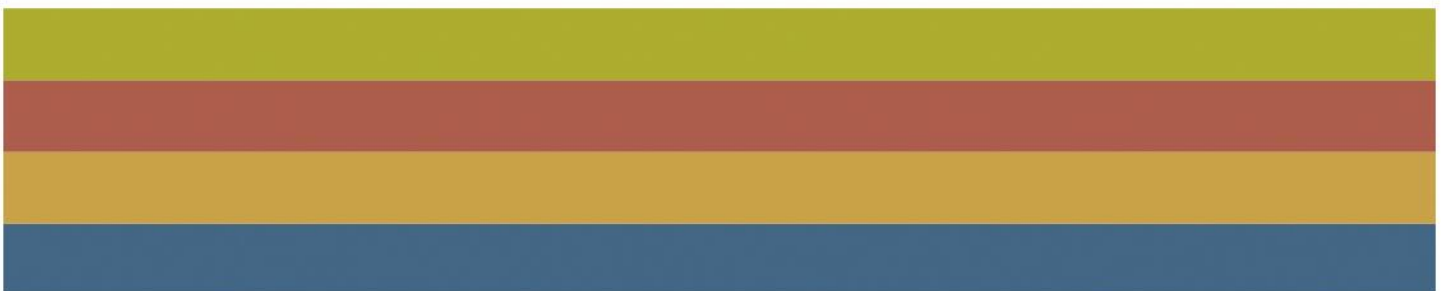
Postadres

Postbus 2345
3500 GH Utrecht

t 030-2347666

e mer@eia.nl

w commissiemer.nl

III

BIJLAGE: NATUURONDERZOEK 'BROKKING', ECO LOGISCH, D.D. 6 SEPTEMBER 2017

NATUURONDERZOEK “BROKKING” TE WORMERVEER

Muizen en vleermuizen

Definitieve rapportage

VERANTWOORDING

Opdrachtgever: Witteveen+Bos B.V.
Contactpersoon: ir. W.B. Roosen
Adres: PMC Ecologie
Postbus 233
7400 AE Deventer
Tel: +31 6 5090 9370
E-mail: wouter.roosen@witteveenbos.com

Uitvoering: Adviesbureau E.C.O. Logisch
Adres: Postbus 38, 2910 AA
Nieuwerkerk a/d IJssel
Bezoekadres: 's-Gravenweg 318-D, 2911 BK
Nieuwerkerk a/d/ IJssel
Tel: 0180 322840
E-mail: algemeen@eco-logisch.com

Auteur: M.G. Bertholet
Kwaliteitscontrole: Ing. S. van Lieshout

Projectcode: WBVL1613
Status: Concept
Datum: 6-9-2017

Adviesbureau E.C.O. Logisch werkt volgens de kwaliteitsnormen van het Netwerk Groene Bureaus. Dit netwerk werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte. De deskundigen werkende bij Adviesbureau E.C.O. Logisch voldoen hierdoor aan de volgens het Ministerie van Economische Zaken gestelde eisen.

Adviesbureau E.C.O Logisch is aangesloten op de Nationale Databank Flora en Fauna en heeft daarmee toegang tot de meest volledige natuurgegevens in Nederland.

SAMENVATTING

De initiatiefnemer is voornemens een ruimtelijke ingreep uit te voeren in het projectgebied "Brokking" te Wormerveer. Het projectgebied betreft een oude fabriek, een loods en naast liggende percelen. De bebouwing in het projectgebied staat gepland te worden verbouwd en deels te worden gesloopt. Hierbij zullen mogelijk enkele bomen en struweel, welke langs de bebouwing staan, worden gekapt. Op de naast liggende percelen staan nieuwbouw woningen gepland te worden gerealiseerd. In opdracht van Witteveen+Bos is door Adviesbureau E.C.O. Logisch aanvullend onderzoek uitgevoerd naar het gebruik van het projectgebied door muizen en vleermuizen.

Tijdens het muizenonderzoek is de Noordse woelmuis aangetroffen in het projectgebied aan de oostzijde van de percelen. Naast de streng beschermde muizensoort de Noordse woelmuis zijn ook de soorten bosmuis, dwergmuis, huismuis en huisspitsmuis gevangen.

In het projectgebied zijn foeragerende individuen van de gewone dwergvleermuis, laatvlieger en de ruige dwergvleermuis waargenomen en passerende individuen van de rosse vleermuis en de watervleermuis. Binnen het projectgebied zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Er zijn in de paarperiode enkele baltende individuen van de gewone dwergvleermuis waargenomen, deze individuen toonde geen duidelijke binding met de bebouwing. In de ochtendronde van de zomerperiode is er zwermactiviteit van circa tien individuen van de gewone dwergvleermuis bij de fabriek waargenomen. Deze vlogen uiteindelijk allemaal richting het zuidoosten het projectgebied uit. Er worden geen negatieve effecten op de vliegroute van de gewone dwergvleermuis en het aanwezige foerageergebied in het projectgebied verwacht. De aanwezige landschapselementen zullen grotendeels behouden blijven.

Ten aanzien van de Wet natuurbescherming is het noodzakelijk een ontheffing aan te vragen met betrekking tot de aanwezigheid van leefgebied van de Noordse woelmuis op het perceel waar nieuwbouwwoningen zullen worden gerealiseerd. Aan een ontheffing zitten voorwaarden verbonden zoals het nemen van mitigerende maatregelen. Deze maatregelen dienen te worden verwerkt in een werkplan.

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding en doel.....	5
1.2	Wettelijk kader	5
2	Onderzoeksmethodiek	6
2.1	Muizen	6
2.2	Vleermuizen.....	6
2.2.1	Paarverblijfplaatsen en zwermplaatsen	6
2.2.2	Winterverblijfplaatsen.....	6
2.2.3	Zomer- en kraamverblijfplaatsen	6
2.2.4	Vliegroutes en foerageergebieden.....	6
2.3	Overzicht inventarisaties	7
3	Resultaten	8
3.1	Algemeen.....	8
3.2	Muizen	8
3.3	Vleermuizen.....	8
3.3.1	Paarverblijfplaatsen en zwermplaatsen	8
3.3.2	Winterverblijfplaatsen.....	8
3.3.3	Zomer- en kraamverblijfplaatsen	9
3.3.4	Vliegroutes en foerageergebieden.....	9
3.4	Belang projectgebied.....	9
4	Conclusie en aanbevelingen	11
4.1	Conclusie	11
4.2	Aanbevelingen t.o.v. de Wet natuurbescherming	11
	Bijlage 1: Kaart resultaten onderzoeken	12
	Bijlage 2: Foto's.....	14

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING EN DOEL

De initiatiefnemer is voornemens de bebouwing in het projectgebied deels te slopen en te verbouwen, hierbij worden mogelijk enkele bomen en struweel gekapt. Op het perceel aan de oostzijde van het projectgebied zullen nieuwbouwwoningen worden gerealiseerd. Deze ingreep wordt gezien als een ruimtelijke ontwikkeling. In opdracht van Witteveen+Bos is door Adviesbureau E.C.O. Logisch onderzoek uitgevoerd naar het gebruik van het projectgebied door muizen en vleermuizen. Dit rapport bevat de resultaten van de aanvullende onderzoeken en aanbevelingen ten opzichte van de Wet natuurbescherming.

1.2 WETTELIJK KADER

Voor wat betreft de soortbescherming in de Wet natuurbescherming zijn er verschillende beschermingsregimes. Het gaat om soorten die op basis van Europese wetgeving beschermd zijn vanuit Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en soorten die nationaal als beschermde soort zijn aangewezen. Middels een provinciale verordening kunnen deze nationaal beschermde soorten worden vrijgesteld van de verbodsbepalingen uit de wet. De vrijgestelde soorten kunnen verschillen per provincie.

Wanneer er door uitvoering van werkzaamheden sprake is van een overtreding op de verbodsbepalingen uit artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wet natuurbescherming, is een ontheffing noodzakelijk.

Een ontheffing wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

1. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing.
2. Er is sprake van een in de wet genoemd belang voor de betreffende soort of soortgroep.
3. De gunstige staat van instandhouding komt niet in het geding.

Ook kan er mogelijk middels een door het Ministerie van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode worden gewerkt. Dit is enkel mogelijk indien de handelingen niet van wezenlijke invloed zijn op de aanwezige beschermde soorten. De huidige gedragscodes zijn nog niet afgestemd op dan wel goedgekeurd door de Minister van Economische Zaken voor handelingen in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen met effecten op Europees beschermde soorten.

Alle vleermuizen zijn op Europees niveau beschermd. De verbodsbepalingen voor Europees beschermde soorten zijn opgenomen in artikel 3.1 (vogels) en 3.5 (overige soortgroepen) van de Wet natuurbescherming.

Europees beschermde soorten - Overige soortgroepen (Artikel 3.5 Wet natuurbescherming)

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

2 ONDERZOEKSMETHODIEK

2.1 MUIZEN

Het onderzoek naar de Noordse woelmuis en de waterspitsmuis is uitgevoerd conform de 'IBN+' methode¹, de gangbare inventarisatiemethode voor (spits)muizen. De meest kansrijke onderzoeklocaties zijn geselecteerd op basis van het aanwezige habitat voor de Noordse woelmuis en waterspitsmuis. Hierbij zijn rijen met 20 inloopvallen (zogenaamde raaien) verspreid over het projectgebied geplaatst. Op donderdag 20 oktober 2016 zijn er in totaal zeven raaien geplaatst in het projectgebied. Gedurende 3 nachten hebben de vallen gevuld met voer in het veld gestaan, waarbij de vallen op veilig hebben gestaan (het zogenaamde prebaiten). In deze periode hebben de muizen kunnen wennen aan de vallen. Op zondag 23 oktober 2016 zijn de vallen op scherp gezet en zijn er zes vangrondes gelopen, drie in de avond en drie in de ochtend. De gevangen muizen zijn gedetermineerd en vervolgens weer vrijgelaten. Vangsten van streng beschermde zoogdieren zijn gefotografeerd en met behulp van GPS aan de locatie gekoppeld. De inventarisaties zijn uitgevoerd door M.G. Bertholet.

2.2 VLEERMUIZEN

Het onderzoek naar vleermuizen is te verdelen in het inventariseren van zomer- en kraamverblijfplaatsen, paarverblijfplaatsen en zwermplaatsen, winterverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied. Per mogelijk aanwezige functie is er onderzoek verricht conform het Vleermuisprotocol 2017². Dit onderzoek heeft zich beperkt tot paarverblijfplaatsen, zomer- en kraamverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied van vleermuizen.

De inventarisaties met betrekking tot vleermuizen zijn met behulp van een zogenaamde batdetector uitgevoerd. Adviesbureau E.C.O. Logisch werkt standaard met de Petersson D240X of een vergelijkbare detector. Dit apparaat vangt de ultrasone geluiden van vleermuizen op en maakt deze hoorbaar voor het menselijk gehoor. Daarnaast biedt het apparaat de mogelijkheid geluiden op te nemen voor analyse achteraf. Enkele soorten zijn namelijk zeer moeilijk te determineren in het veld en vereisen een controle met behulp van analyse-software.

In paragraaf 2.2 is een overzicht gegeven van de uitgevoerde inventarisaties en de weersomstandigheden. De toegepaste methodiek wordt hier per functie nader toegelicht.

2.2.1 PAARVERBLIJFPLAATSEN EN ZWERMPLAATSEN

In de periode 15 augustus - 1 oktober 2016 zijn twee inventarisatieronden van twee uur uitgevoerd, om paarverblijfplaatsen en zwermplaatsen vast te stellen dan wel uit te sluiten. De inventarisaties zijn afgestemd op zwermgedrag van de aangetroffen soorten.

2.2.2 WINTERVERBLIJFPLAATSEN

In de periode december 2016 - februari 2017 is de fabriek waar mogelijk in pandig onderzocht op de aanwezigheid van winterverblijfplaatsen van vleermuizen. Hierbij is met ondersteuning van een endoscoop, zaklamp en spiegels de fabriek onderzocht op de aanwezigheid van overwinterende vleermuizen en sporen. Daarnaast is er tijdens de inventarisaties in het paarseizoen aandacht besteed aan het middernachtzwermen van vleermuizen bij potentiële winterverblijven.

2.2.3 ZOMER- EN KRAAMVERBLIJFPLAATSEN

In de periode 15 mei – 15 juli 2017 is het projectgebied onderzocht op de aanwezigheid van zomer- en kraamverblijfplaatsen van vleermuizen. Deze inventarisatie bestaat uit drie rondes, waarvan er één in de vroege ochtend vanaf circa twee uur voor zonsopkomst is uitgevoerd. De overige twee inventarisatieronden hebben 's avonds plaatsgevonden vanaf zonsondergang.

2.2.4 Vliegroutes en foerageergebieden

De inventarisaties naar vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen zijn simultaan met de overige vleermuisinventarisaties uitgevoerd. Hierbij zijn de aanwezige vliegroutes en/of foerageergebieden op kaart ingetekend.

¹ Bergers & La Haye, 2000, Kleine zoogdieren betrouwbaarder en efficiënter inventariseren. In: De Levende Natuur, 101 (2) 52-58

² Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging en Gegevensautoriteit Natuur 2017. Vleermuisprotocol 2017, maart 2017

2.3 OVERZICHT INVENTARISATIES

In tabel 1 is een overzicht gegeven van de data en weersomstandigheden van het vleermuisonderzoek. De inventarisaties zijn uitgevoerd door ing. S. van Lieshout, M.M.C. Neefjes MSc. en M.G. Bertholet.

Tabel 1: Overzicht inventarisaties

Datum	Tijd	Hoofdgroep	Activiteit	Weersomstandigheden
02-09-2016	04:55 – 06:55	Vleermuizen	Paarverblijven en zwermplaatsen	Geheel bewolkt, windkracht 2, 17 °C
29-09-2016	20:20 – 22:20	Vleermuizen	Paarverblijven en zwermplaatsen	Geheel bewolkt, windkracht 3, 16 °C
23-02-2017	10:00 – 13:00	Vleermuizen	Winterverblijven	Vrijwel geheel bewolkt, windkracht 8, 4 °C
22-05-2017	21:40 – 23:40	Vleermuizen	Zomer- en kraamverblijven	Zwaar bewolkt, windkracht 3, 22 °C
26-06-2017	22:05 – 00:05	Vleermuizen	Zomer- en kraamverblijven	Half bewolkt, windkracht 3, 18 °C
27-06-2017	03:20 – 05:20	Vleermuizen	Zomer- en kraamverblijven	Geheel bewolkt, windkracht 3, 16 °C

3 RESULTATEN

3.1 ALGEMEEN

Binnen het projectgebied op het perceel aan de oostzijde van het projectgebied zijn individuen van de Noordse woelmuis gevangen. Naast de strikt beschermde muizensoort de Noordse woelmuis zijn ook de soorten bosmuis, dwergmuis, huismuis en huisspitsmuis gevangen.

In het projectgebied zijn foeragerende individuen van de gewone dwergvleermuis, laatvlieger en de ruige dwergvleermuis waargenomen en passerende individuen van de rosse vleermuis en de watervleermuis. Dit betrof echter geen essentiële vliegroutes. Binnen het projectgebied zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Er zijn in de paarperiode enkele baltsende individuen van de gewone dwergvleermuis waargenomen, deze individuen toonden echter geen duidelijke binding met de bebouwing. In de ochtendronde van de zomerperiode is er zwermactiviteit van circa tien individuen van de gewone dwergvleermuis bij de fabriek waargenomen. Deze vlogen uiteindelijk allemaal richting het zuidoosten het projectgebied uit.

Per onderzochte functie wordt het gebruik van het projectgebied nader toegelicht. In bijlage 1 zijn de resultaten van de onderzoeken op kaarten weergegeven. In bijlage 2 staan enkele foto's van de resultaten weergegeven.

Overige soorten

In het najaar van 2016 zijn er meerdere exemplaren van de tongvaren in een deel van de oude fabriek waargenomen. De tongvaren was tot en met 2016 een beschermde soort uit tabel 2 van de Flora- en faunawet. De tongvaren is niet als beschermde soort opgenomen in de Wet natuurbescherming.

Tijdens twee avondrondes van het muizenonderzoek is er een foeragerende ransuil boven de percelen aan de westzijde van het projectgebied waargenomen. Tijdens een avondronde in de zomerperiode van de vleermuisinventarisatie is er een roepende kerkuil in vlucht boven het projectgebied waargenomen. Deze vloog weg uit de bebouwing in het projectgebied.

In de bomen en struweel aan de westzijde van de fabriek zijn in het najaar twee kleine verlaten nesten van zangvogels waargenomen.

3.2 MUIZEN

Er zijn individuen van de Noordse woelmuis gevangen aan de oostzijde van het projectgebied (zie afbeelding 1, 2 en 3, bijlage 2). Er is zes keer een individu van de Noordse woelmuis gevangen, verspreid over de vangdagen. Er valt met zekerheid te zeggen dat eenzelfde individu drie keer is gevangen. Deze Noordse woelmuis had als herkenbaar kenmerk, een korte, beschadigde staart. De Noordse woelmuis is een soort welke is opgenomen in bijlage IV van de Habitatrictlijn. Naast de beschermde muizensoort de Noordse woelmuis zijn ook de soorten bosmuis, dwergmuis, huismuis en huisspitsmuis gevangen. De resultaten van het gehele onderzoek staan weergegeven op kaart 1 in bijlage 1.

3.3 VLEERMUIZEN

3.3.1 PAARVERBLIJFPLAATSEN EN ZWERMPLAATSEN

In het projectgebied zijn geen paarverblijfplaatsen waargenomen. Er zijn enkele baltsende individuen van de gewone dwergvleermuis waargenomen. Het baltsgedrag toonde geen duidelijke binding met de bebouwing. In deze periode zijn er binnen het projectgebied foeragerende individuen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis waargenomen. Er is een passerende watervleermuis waargenomen, welke langs de westgevel van de fabriek richting de Zaan vloog.

3.3.2 WINTERVERBLIJFPLAATSEN

Tijdens de inventarisaties in het paarseizoen is er geen zwermgedrag waargenomen bij eventuele winterverblijfplaatsen. In juni is er echter wel zwermgedrag waargenomen in de vroege ochtend, dit kan indicatief zijn voor een winterverblijfplaats. De aanwezige individuen toonden op twee locaties duidelijk interesse in het gebouw, maar vlogen uiteindelijk niet in. Wel is diverse keren de gevel aangetikt, waarna deze weer losgelaten werd. Dit gebeurde circa twee uur voor zonsopkomst. Er zijn geen overwinterende vleermuizen of sporen hiervan waargenomen tijdens de inpandige inspectie. Vanwege afzettingen in het gebouw, in verband met asbest, is het echter niet mogelijk geweest het gehele pand te onderzoeken. Ook de zone rondom de zwermplaats is hierbij niet

onderzocht. Een aanvullende inventarisatie naar activiteit in de winterperiode, door middel van onderzoek met een luisterkast en een aanvullende inpanidige inspectie kunnen mogelijk voor beter inzicht in de aanwezigheid van overwinterende individuen zorgen.

3.3.3 ZOMER- EN KRAAMVERBLIJFPLAATSEN

In het projectgebied zijn geen zomer- en kraamverblijfplaatsen waargenomen. In deze periode zijn er binnen het projectgebied foeragerende individuen van de gewone dwergvleermuis, laatvlieger en ruige dwergvleermuis waargenomen. Er zijn passerende individuen van de rosse vleermuis en de watervleermuis waargenomen. Tijdens de ochtendronde is er zwermactiviteit van circa tien individuen van de gewone dwergvleermuis bij de fabriek waargenomen. Deze zwermactiviteit is op twee plaatsen aan de westzijde van de fabriek waargenomen (zie afbeelding 4 en 5, bijlage 2). De zwermdende individuen van de gewone dwergvleermuis zijn uiteindelijk allemaal richting het zuidoosten het projectgebied uitgevlogen.

Deze zwermplaatsen kunnen een aanduiding zijn voor mogelijke winterverblijfplaatsen. Normaliter vindt dit zwermgedrag typisch in de periode 1 augustus - 15 september plaats. Zwermgedrag kan echter ook buiten deze periode plaatsvinden en kan indicatief zijn voor een winterverblijf.

3.3.4 Vliegroutes en foerageergebieden

In het projectgebied is een vliegroute van de gewone dwergvleermuis waargenomen, deze heeft echter geen binding met landschapselementen die aangetast worden. In het projectgebied is zwermactiviteit van circa tien individuen van de gewone dwergvleermuis waargenomen. Deze individuen van de gewone dwergvleermuis kwamen via de oevers de Zaan aangevlogen vanuit noordwestelijke richting. Vanaf de zwermplaatsen vlogen deze individuen richting het zuidoosten, langs de oever van de Zaan het projectgebied uit. Er zijn passerende individuen van de rosse vleermuis en de watervleermuis waargenomen. Het betreft hier geen essentiële vliegroute, omdat het slechts een enkel individu per soort betrof. Daarnaast is er ook geen relatie aan landschapselementen waargenomen bij deze individuen.

In het projectgebied zijn foeragerende individuen van de gewone dwergvleermuis, laatvlieger en de ruige dwergvleermuis waargenomen. Het foerageergebied bevindt zich met name rondom de groenstroken rond de fabriek en wordt door meerdere individuen van de gewone dwergvleermuis en enkele individuen van de andere soorten gebruikt.

3.4 BELANG PROJECTGEBIED

Het projectgebied bevat elementen welke worden benut door beschermde soorten. In tabel 2 is weergegeven welke functies zijn aangetroffen en wat het belang van het projectgebied is voor de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie.

Tabel 2: Beschermde functies

Wet natuurbescherming	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Functie	Belang
Artikel 3.5, HR IV	Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Potentiële winterverblijfplaats* Vliegroute Foerageergebied	Potentieel groot* Gering Gering
Artikel 3.5, HR IV	Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	Foerageergebied	Gering
Artikel 3.5, HR IV	Noordse woelmuis	<i>Microtus oeconomus</i>	Leefgebied	Groot
Artikel 3.5, HR IV	Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	Passerend	Geen
Artikel 3.5, HR IV	Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	Foerageergebied	Gering
Artikel 3.5, HR IV	Watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>	Passerend	Geen

*Functie nog niet daadwerkelijk aangetroffen

Het leefgebied van de Noordse woelmuis is van groot belang voor de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie. Dit leefgebied in het projectgebied zal verdwijnen wanneer de percelen bouwrijp klaar worden gemaakt voor nieuwbouw woningen. De percelen ten westen van het projectgebied bieden eveneens geschikt habitat voor de Noordse woelmuis. Verder zijn er in de directe omgeving geen uitermate geschikte leefgebieden aanwezig die als volledig alternatief kunnen dienen voor het leefgebied in het projectgebied.

De zwermplaatsen van de circa tien individuen van de gewone dwergvleermuis geven een indicatie van de mogelijke aanwezigheid van een winterverblijfplaats. Dit is potentieel van groot belang voor de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie.

Het aangetroffen foerageergebied in het projectgebied is voor de gewone dwergvleermuis, laatvlieger en de ruige dwergvleermuis van gering belang voor de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie. Het foerageergebied bevindt zich met name rondom de groenstructuren rondom de fabriek en wordt door meerdere individuen van de gewone dwergvleermuis en enkele individuen van andere soorten gebruikt. Er worden geen negatieve effecten op het aanwezige foerageergebied in het projectgebied verwacht naar aanleiding van de geplande werkzaamheden.

4 CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

4.1 CONCLUSIE

Tijdens het muizenonderzoek is de Noordse woelmuis aangetroffen in het projectgebied aan de oostzijde van de percelen. Naast de streng beschermde muizensoort de Noordse woelmuis zijn ook de soorten bosmuis, dwergmuis, huismuis en huisspitsmuis gevangen.

In het projectgebied zijn foeragerende individuen van de gewone dwergvleermuis, laatvlieger en de ruige dwergvleermuis waargenomen en passerende individuen van de rosse vleermuis en de watervleermuis. Binnen het projectgebied zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Er zijn in de paarperiode enkele baltende individuen van de gewone dwergvleermuis waargenomen, deze individuen toonde geen duidelijke binding met de bebouwing. In de ochtendronde van de zomerperiode is er zwermactiviteit van circa tien individuen van de gewone dwergvleermuis bij de fabriek waargenomen. Deze vlogen uiteindelijk allemaal richting het zuidoosten langs de oever van de Zaan het projectgebied uit. Er worden geen negatieve effecten op de vliegroute van de gewone dwergvleermuis en het aanwezige foerageergebied in het projectgebied verwacht. De aanwezige landschapselementen zullen naar verwachting grotendeels behouden blijven.

4.2 AANBEVELINGEN T.O.V. DE WET NATUURBESCHERMING

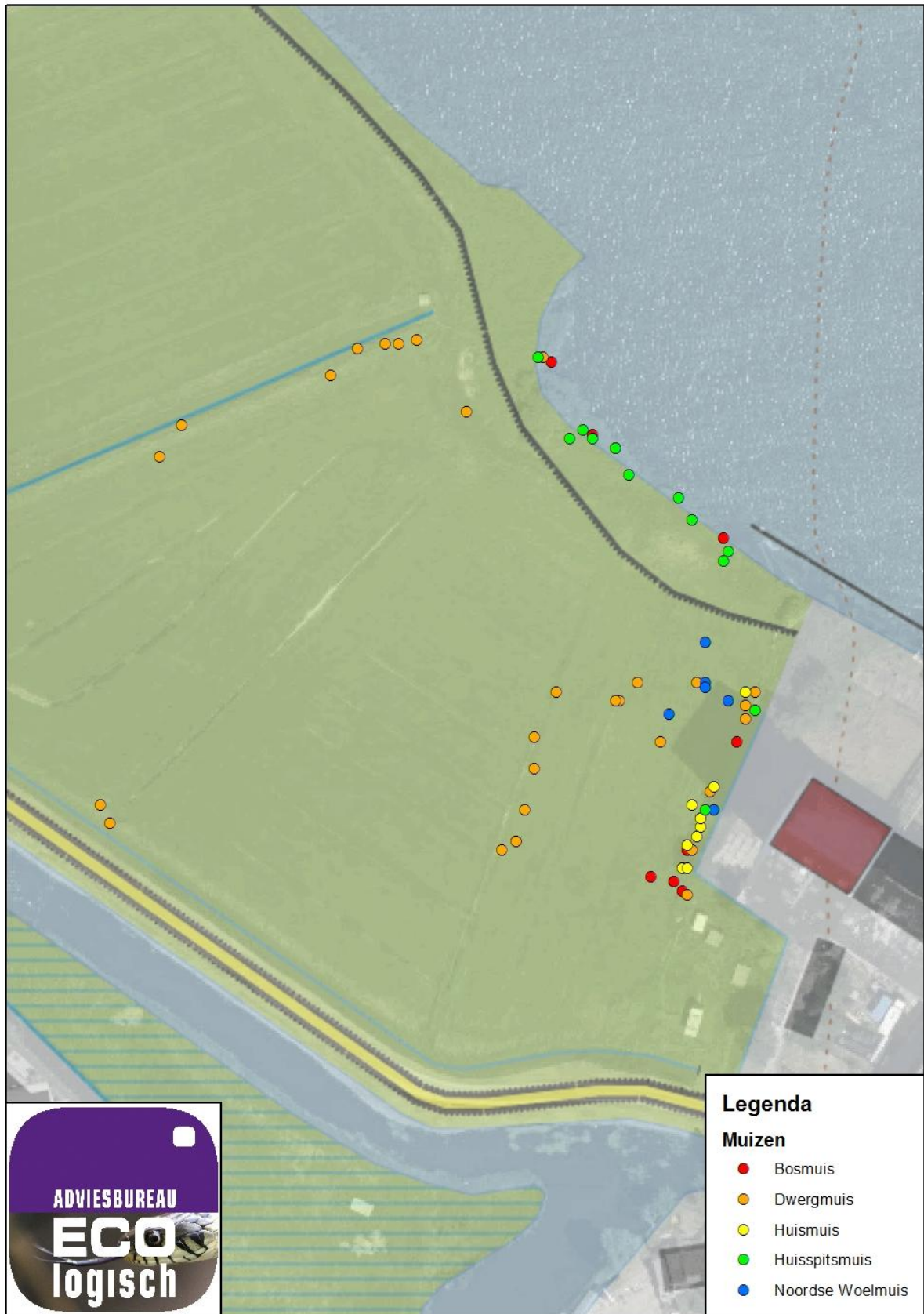
Er is zwermgedrag van de gewone dwergvleermuis waargenomen, dit is een mogelijke indicatie van de aanwezigheid van een winterverblijfplaats. Een aanvullende inventarisatie naar activiteit in de winterperiode, door middel van onderzoek met een luisterkast en een aanvullende inpanidige inspectie kunnen mogelijk voor beter inzicht in de aanwezigheid van overwinterende individuen zorgen.

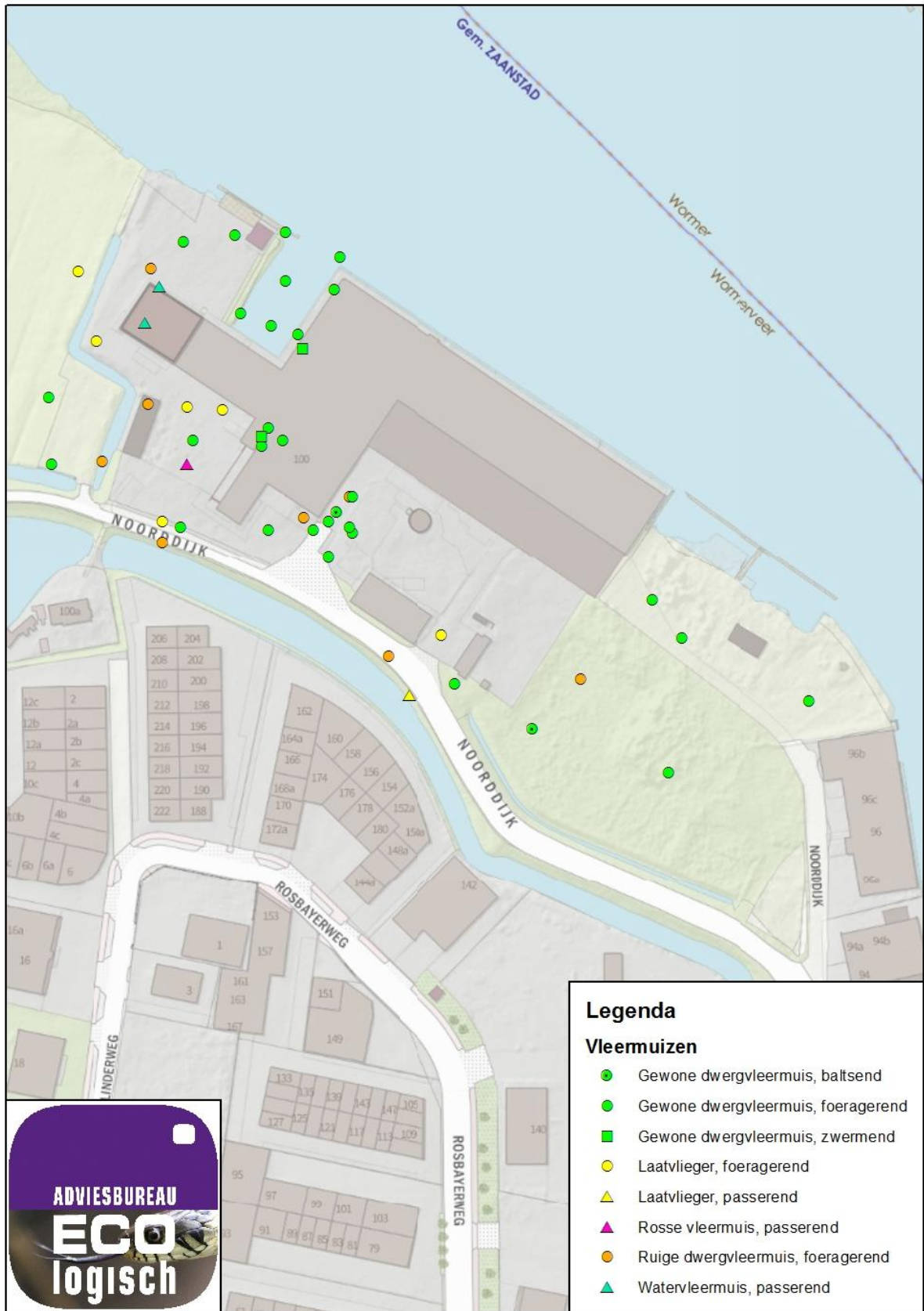
Deze werkzaamheden omvatten de inzet van een luisterkast (batlogger) gedurende minstens acht weken en een inpanidige inspectie in de periode 1 december - 1 maart. De luisterkast wordt nabij de zwermlocaties of kansrijke locaties op basis van de inpanidige inspectie geplaatst om activiteit van de gewone dwergvleermuis in de winterperiode te monitoren. De gewone dwergvleermuis is een lichte slaper en kan tijdens gunstige omstandigheden in de winter actief worden. De batlogger registreert alle echolocatiegeluiden van vleermuizen op een locatie, gekoppeld aan GPS-locatie, temperatuur en tijd. Aangezien de activiteit van de gewone dwergvleermuis in de winter wisselvallig kan zijn en moeilijk in te schatten wanneer dit plaatsvindt, is het gebruik van een batlogger een goede tool om duidelijkheid hierin te verschaffen. Hiermee wordt voorkomen dat activiteit wordt gemist, met een geringe arbeidsinspanning.

Ten aanzien van de Wet natuurbescherming is het noodzakelijk een ontheffing aan te vragen met betrekking tot de aanwezige Noordse woelmuis op het perceel waar nieuwbouwwoningen zullen worden gerealiseerd. Aan een ontheffing zitten voorwaarden verbonden zoals het nemen van mitigerende maatregelen. Deze maatregelen dienen te worden verwerkt in een werkplan.

Tijdens de geplande werkzaamheden in het projectgebied zullen mogelijk de muizensoorten bosmuis, dwergmuis en huisspitsmuis worden gedood. Hiervoor geldt een meldplicht bij de RUD NHN, omdat er gebruik wordt gemaakt van de provinciale vrijstelling. Dat geldt ook voor andere soorten met een provinciale vrijstelling welke mogelijk voor kunnen komen in het projectgebied.

Bijlage 1: Kaart resultaten onderzoeken

Bijlage 2: Foto's

Afbeelding 1: Noordse woelmuis

Afbeelding 2: Noordse woelmuis

Afbeelding 3: Noordse woelmuis

Afbeelding 4: Zwermplaats gewone dwergvleermuis

Afbeelding 5 : Zwermplaats gewone dwergvleermuis